

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ**

**ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΒΙΩΣΙΜΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ**

- ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
- ΤΜΗΜΑ ΧΩΡΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
- ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ
ΥΔΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΠΕ ΛΑΣΙΘΙΟΥ
- ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ
ΥΔΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΠΕ ΡΕΘΥΜΝΗΣ

Ηράκλειο, 26-03-2022
Αρ. πρωτ. 83459
Σχετ.: 52194, 72307

**Προς: Υπουργείο Περιβάλλοντος και
Ενέργειας
Διεύθυνση Διαχείρισης Φυσικού
Περιβάλλοντος και Βιοποικιλότητας
Τμήμα Προστατευόμενων Περιοχών**

Κοιν.: Περιφερειακό Συμβούλιο Κρήτης

Ταχ. Διεύθ.: Μάρκου Μουσούρου 15
Τ.Κ.: 712 01 Ηράκλειο
E-mail Δ/νσης: d.pexws@crete.gov.gr
Τηλ.: 2813-410110
Πληροφορίες: Α. Καγιαμπάκη, Ν.
Καλογιαννάκης, Εμμ. Ρουκουνάκης, Εμμ.
Νικολουδάκης, Βασιλάκη Ειρήνη

ΘΕΜΑ: Έκφραση γνώμης επί της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης και του Σχεδίου Διαχείρισης των περιοχών NATURA 2000 της Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης (Μελέτη 9α του έργου των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών για τις Προστατευόμενες Περιοχές NATURA 2000 της Ελλάδας).

Σχετικά:

- 1) Η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη και το Σχέδιο Διαχείρισης των περιοχών NATURA 200 της Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης (Μελέτης 9 «Εκπόνηση ΕΠΜ και ΣΔ για τις περιοχές Natura 2000 της Περιφέρειας Κρήτης»), με Αναθέτουσα Αρχή το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, που τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση την 16^η Δεκεμβρίου 2021.
- 2) Ο Ν. 3852/2010 (ΦΕΚ 87/Α/7-06-2010) «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.
- 3) Το Π.Δ. 149/2010 (ΦΕΚ 242/27-12-2010, τεύχος Α΄) «Οργανισμός της Περιφέρειας Κρήτης» όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει με την αριθμ. 1218/ΦΕΚ 762 Β΄/ 26-02-2021 Απόφαση Συντονίστριας Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης.
- 4) Η υπ΄ αρ. 392146/29-12-2021 (ΦΕΚ 6275/Β/2021) απόφαση του Περιφερειάρχη Κρήτης «Μεταβίβαση δικαιώματος υπογραφής «Με εντολή Περιφερειάρχη» στους Προϊσταμένους των Οργανικών Μονάδων της έδρας της Περιφέρειας Κρήτης».
- 5) Ο Ν. 1650/86 (Φ.Ε.Κ. 160 Α΄/18-10-1986) για την «προστασία του περιβάλλοντος», όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.
- 6) Ο Ν. 4519/2018 (ΦΕΚ 25 Α΄/20.02.2018) «Φορείς Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών και άλλες διατάξεις» (άρθρο 4), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.
- 7) Ο Ν. 4685/2020(ΦΕΚ 92/Α/2020) «Εκσυγχρονισμός περιβαλλοντικής νομοθεσίας, ενσωμάτωση στην ελληνική νομοθεσία των Οδηγιών 2018/844 και 2019/692 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και λοιπές διατάξεις», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.
- 8) Ο Ν. 3937/2011 (Φ.Ε.Κ. 60 Α΄/31-3-2011) «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

- 9) Το Π.Δ. 59/2018 (ΦΕΚ 114 Α'/29-6-2018) «Κατηγορίες και περιεχόμενο χρήσεων γης», όπως τροποποιήθηκε από τον Νόμο 4819/2021 (ΦΕΚ 129 Α'/2021).
- 10) Ο Ν. 4819/2021 (ΦΕΚ129/Α/2021) «Ολοκληρωμένο πλαίσιο για την διαχείριση Αποβλήτων – Ενσωμάτωση των οδηγιών 2018/851 και 2018/852 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ης Μαΐου 2018 για την τροποποίηση της οδηγίας 2008/98/ΕΚ περί Αποβλήτων και της οδηγίας 94/62/ΕΚ».
- 11) Η Οδηγία 2009/147/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 30ής Νοεμβρίου 2009 περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών (κωδικοποιημένη έκδοση, μετά τις τροποποιήσεις της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 2ας Απριλίου 1979, περί της διατηρήσεως των αγρίων πτηνών).
- 12) Η Οδηγία 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 21ης Μαΐου 1992 για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας.
- 13) Η ΥΑ 414985/29-11-85 (ΦΕΚ Β'757/1985) «Μέτρα διαχείρισης της άγριας πτηνοπανίδας».
- 14) Η ΚΥΑ 33318/3028/11-12-1998 (ΦΕΚ 1289/Β/28-12-98) «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων (ενδιαιτημάτων) καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας».
- 15) Η ΚΥΑ 37338/1807/Ε.103/2010 (Φ.Ε.Κ. 1495Β'/6-9-2010) “Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με τις διατάξεις της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ, «Περί διατηρήσεως των άγριων πτηνών», του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την Οδηγία 2009/147/ΕΚ”.
- 16) Η ΚΥΑ Η.Π. 14849/853/Ε103/4-4-2008 (ΦΕΚ 645/Β/11-4-08) «Τροποποίηση των υπ' αριθμ. 33318/3028/1998 κοινών υπουργικών αποφάσεων (Β'1289) και υπ' αριθμ. 29459/1510/2005 κοινών υπουργικών αποφάσεων (Β'992), σε συμμόρφωση με διατάξεις της οδηγίας 2006/105 του Συμβουλίου της 20ης Νοεμβρίου 2006 της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- 17) Η ΚΥΑ Η.Π. 8353/276/Ε103/17-2-2012 (ΦΕΚ 415/Β/23-2-2012) «Τροποποίηση και συμπλήρωση της υπ' αριθ. 37338/1807/2010 κοινής υπουργικής απόφασης «Καθορισμός μέτρων και διαδικασιών για τη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας και των οικοτόπων/ενδιαιτημάτων της, σε συμμόρφωση με την Οδηγία 79/409/ΕΟΚ...» (Β' 1495), σε συμμόρφωση με τις διατάξεις του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 1 του άρθρου 4 της Οδηγίας 79/409/ΕΟΚ «Για τη διατήρηση των άγριων πτηνών» του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της 2ας Απριλίου 1979, όπως κωδικοποιήθηκε με την οδηγία 2009/147/ΕΚ».
- 18) Η ΚΥΑ 50743/11.12.2017 (ΦΕΚ 4432/Β/2017), «Αναθεώρηση εθνικού καταλόγου περιοχών του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000».
- 19) Το Π.Δ. 67/81 (ΦΕΚ 23/Α/81) «Περί Προστασίας της αυτοφυούς χλωρίδος και άγριας πανίδος και καθορισμού διαδικασίας συντονισμού και ελέγχου της έρευνας επ' αυτών», όπως διορθώθηκε με το ΦΕΚ 43/Α/1981.
- 20) Το Π.Δ. «Έγκριση καταλόγου μικρών νησιωτικών υγροτόπων και καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία και ανάδειξη των μικρών παράκτιων υγροτόπων που περιλαμβάνονται σε αυτόν», που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ ΑΑΠ/229/19-6-2012.
- 21) Η Υ.Α. 42284/2017 (ΦΕΚ 260 Β'/8-11-2017) «Έγκριση αναθεώρησης του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου της Περιφέρειας Κρήτης και έγκριση της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων αυτού».
- 22) Η Κ.Υ.Α. ΥΠΕΝ/ΔΔΦΠΒ/79116/2511/25-08-2021 (ΦΕΚ 617/Δ'/17.09.2021) «Καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία, διατήρηση και διαχείριση της φύσης, της χερσαίας και θαλάσσιας περιοχής της Νήσου Χρυσή και έγκριση του Σχεδίου Δράσης».
- 23) Η ΚΥΑ 1058/71977/2017 (ΦΕΚ 2331/Β/7-7-2017) «Καθορισμός των Προδιαγραφών και του Περιεχομένου των Διαχειριστικών Σχεδίων Βόσκησης, στο πλαίσιο εφαρμογής των διατάξεων του ν. 4351/2015 (ΦΕΚ 164 Α')».
- 24) Το Π.Δ. της 24/5/1985 (ΦΕΚ Δ' 270/30.5.1985) «Τροποποίηση των όρων και περιορισμών δόμησης των γηπέδων των κειμένων εκτός των ρυμοτομικών σχεδίων των πόλεων και εκτός των ορίων των νομίμως υφισταμένων προ του έτους 1923 οικισμών», όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει (Άρθρο 2: Γεωργοκτηνοτροφικά, γεωργοπτηνοτροφικά κτίρια, κτίρια υδατοκαλλιεργειών,

στέγαστρα σφαγής, γεωργικές αποθήκες, δεξαμενές, θερμοκήπια και λοιπές γεωργικές κατασκευές - Όπως τροποποιήθηκε με την Παρ.2 Άρθρο 33 ΝΟΜΟΣ 4599/2019).

25) Τις παρακάτω Αποφάσεις Δημοτικών Συμβουλίων και έγγραφα φορέων που κοινοποιήθηκαν στην Περιφέρεια Κρήτης, με τα οποία εκφράστηκαν απόψεις επί της εξεταζόμενης ΕΠΜ:

25.1) Την Απόφαση με αριθμό 17/2022 του Δημοτικού Συμβουλίου Ιεράπετρας με θέμα «Έκφραση γνώμης επί της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης και του Σχεδίου Διαχείρισης για τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000» (ΑΔΑ: ΨΟΖΖΩΡ8-7ΕΕ).

25.2) Την Απόφαση με αριθμό 1/2022 του Δημοτικού Συμβουλίου Σητείας με θέμα «Συζήτηση και λήψη απόφασης για την υποβολή πρότασης στη δημόσια διαβούλευση του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας επί της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης που αφορά στις Προστατευόμενες Περιοχές NATURA 2000 του Δήμου Σητείας».

25.3) Την απόφαση με αρ. 452/25-01-2022 της Τοπικής Κοινότητας Ζάκρου του Δήμου Σητείας με θέμα «Προτάσεις για την ΕΠΜ των NATURA Σητείας».

25.4) Την απόφαση με αρ. 2/24-01-2022 της Τοπικής Κοινότητας Ζήρου της Δ.Ε. Λεύκης του Δήμου Σητείας με θέμα «Ξερόκαμπος Δήμου Σητείας – NATURA».

25.5) Την απόφαση με αρ. 1/25-01-2022 του Προέδρου της Τοπικής Κοινότητας Περβολακίων του Δήμου Σητείας με θέμα «Απόφαση σχετικά με την περιοχή Natura που ανήκει στην Κοινότητα Περβολακίων».

25.6) Την απόφαση με αρ. 3/26-01-2022 της Τοπικής Κοινότητας Χρυσοπηγής της Δ.Ε. Ανάληψης του Δήμου Σητείας με θέμα «Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη περιοχών Natura 2000».

25.7) Το 26/01/2022 ψήφισμα του Συμβουλίου Κοινότητας Παλαίκαστρου, Συλλόγου Επιχειρηματιών & Ιδιοκτητών Τουριστικών Καταλυμάτων Ιτάνου, Συλλόγου Επαγγελματιών Παλαίκαστρου, Αθλητικού Συλλόγου Παλαίκαστρου, Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων Παλαίκαστρου, Πολιτιστικού Συλλόγου Παλαίκαστρου, Ενορίας Παλαίκαστρου, Ένωσης Ξενοδόχων επαρχίας Σητείας, Αγροτικού Συνεταιρισμού Παλαίκαστρου.

25.8) Την απόφαση με αρ. 2/09-02-2022 (ΑΔΑ: ΨΝΠ6ΩΚΨ-8ΥΣ) του Δημοτικού Συμβουλίου Αγίου Νικολάου με θέμα «Συζήτηση – απόφαση – προτάσεις για τις προστατευόμενες περιοχές Natura 2000 που αφορούν το Δήμο Αγίου Νικολάου».

25.9) Την απόφαση με αρ. 2/14-02-2022 (ΑΔΑ: 6Ψ0ΛΩΛΣ-2ΡΥ) του Δημοτικού Συμβουλίου Μαλεβιζίου με θέμα «Απόψεις του Δημοτικού Συμβουλίου Μαλεβιζίου στο πλαίσιο της διαβούλευσης των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΜΠΕ) που αφορούν προστατευόμενες περιοχές του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000 της Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης και διενεργείται από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας», όπως διαβιβάστηκε με το αρ. πρωτ. 1799/17-02-2022 (αρ. ΤΥΣΟ ΠΚ: 51964/24-02-2022) με το διαβιβαστικό έγγραφο του Δήμου Μαλεβιζίου προς το Περιφερειακό Συμβούλιο Κρήτης.

25.10) Την απόφαση με αρ. 3/11-02-2022 του Δημοτικού Συμβουλίου του Δήμου Ανωγείων με θέμα «Περί έκφρασης γνώμης στο πλαίσιο της διαβούλευσης των Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ), που αφορούν στις προστατευόμενες περιοχές του ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου Natura 2000, της Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης».

25.11) Το με 14/02/2022 έγγραφο των Αυτόνομων Μηχανικών Ανατολικής Κρήτης (ΑΜΑΚ) με θέμα: «Παρατηρήσεις της παράταξης «Αυτόνομοι Μηχανικοί Ανατολικής Κρήτης» (ΑΜΑΚ) για τις Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες των περιοχών του Δικτύου Natura 2000, Ρεθύμνου (μέρους), Ηρακλείου και Λασιθίου».

25.12) Το με αρ. πρωτ. 137/07-02-2022 έγγραφο της Τοπικής Επιτροπής Διαχείρισης Αστερουσίων με θέμα «Προτάσεις της Τοπικής Επιτροπής Διαχείρισης Αστερουσίων (ΤΕΔΑ) στη Δημόσια διαβούλευση του έργου Εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών, Σύνταξη Προεδρικών Διαταγμάτων Προστασίας και Σχεδίων Διαχείρισης για τις Περιοχές του Δικτύου «Natura 2000», ΕΠΜ 9α: Περιοχές Natura 2000 των Περιφερειακών Ενοτήτων Ρεθύμνου (μέρους), Ηρακλείου και Λασιθίου».

25.13) Το υπόμνημα της Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής Παναγίας Ακρωτηριανής Τοπλού Σητείας του Οικουμενικού Πατριαρχείου με θέμα «Αναρτήθηκε στον ιστόχωρο του Υπουργείου Ενέργειας και Περιβάλλοντος στη Δημόσια Διαβούλευση για τις τρεις πρώτες Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες για τις περιοχές «Natura 2000» σε Κρήτη, Έβρο και Πελοπόννησο».

25.14) Το υπόμνημα του Κοινοφελούς Ιδρύματος «ΠΑΝΑΓΙΑ Η ΑΚΡΩΤΗΡΙΑΝΗ» της Ιεράς Μητρόπολης Ιεραπολυτικής και Σητείας με θέμα «Αναρτήθηκε στον ιστόχωρο του Υπουργείου Ενέργειας και Περιβάλλοντος στη Δημόσια Διαβούλευση για τις τρεις πρώτες Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες για τις περιοχές «Natura 2000» σε Κρήτη, Έβρο και Πελοπόννησο».

25.15) Το από 9 Φεβρουαρίου 2022 έγγραφο της Επιτροπής Εφαρμογής και Παρακολούθησης Σχεδίου Δράσης Νήσου Χρυσής (Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης) με θέμα «Σχόλια και Προτάσεις για το Τμήμα της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης που αφορά στην Προστατευόμενη Περιοχή “Νήσος Χρυσή και Μικρονήσι” (GR4320003)».

- 26) Τις συναντήσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο ενημέρωσης των Φορέων από την Αντιπεριφέρεια Περιβάλλοντος και της Δ-σης ΠΕΧΩΣ (Αντιπεριφερειάρχης κ. Ν. Ξυλούρης, Χ. Βογιατζή σύμβουλος, Δρ. Μ. Κριτσωτάκης Δ/ντής, Δρ. Άννα Καγιαμπάκη Προϊσταμένη Τμήματος Περιβάλλοντος, Ν. Καλογιαννάκης Προϊστάμενος Τμήματος Χωρικού Σχεδιασμού, Ε. Ρουκουνάκης Προϊστάμενος Τμήματος Περιβάλλοντος και Υδροοικονομίας ΠΕ Λασιθίου) και ανταλλαγής απόψεων για την ΕΠΜ:

18/1/2022: Ενημέρωση του Περιφερειακού Συμβουλίου Κρήτης για την ΕΠΜ (τηλεδιάσκεψη).

17/2/2022 στη Σητεία. Συμμετείχαν ο Δήμαρχος Σητείας Γεώργιος Ζερβάκης, Αντιδήμαρχοι, Πρόεδροι Τοπικών Κοινοτήτων και στελέχη του δήμου. Επίσης, συμμετείχαν ο Αντιπεριφερειάρχης Λασιθίου Ιωάννης Γουλιδάκης, και οι Περιφερειακοί Σύμβουλοι Ιωάννης Ανδρουλάκης, Γεώργιος Τσιφετάκης και Κωνσταντίνος Ξενικάκης.

28/2/2022 στον Πύργο Αρχανών - Αστερουσίων. Συζητήθηκε η ΕΠΜ για τα θέματα των περιοχών των Δήμων Αρχανών - Αστερουσίων, Μινώα Πεδιάδος, Γόρτυνας και Φαιστού και συμμετείχαν: ο Πρόεδρος του Περιφερειακού Συμβουλίου Παύλος Μπαριτάκης, ο Δήμαρχος Αρχανών - Αστερουσίων Μανώλης Κοκοσάλης, ο Δήμαρχος Μινώα Πεδιάδος Μανώλης Φραγκάκης, ο Δήμαρχος Φαιστού Γρηγόρης Νικολιτάκης, στελέχη του Δήμου Γόρτυνας και η Πρόεδρος της Τοπικής Επιτροπής Διαχείρισης Αστερουσίων Θεανώ Βρέντζου.

2/2/2022 στα Ανώγεια. Συζητήθηκε η ΕΠΜ για τα θέματα των περιοχών Natura 2000 των Δήμων Ανωγείων, Ρεθύμνου, Μυλοποτάμου, Αμαρίου, Αγίου Βασιλείου και Μαλεβιζίου. Συμμετείχαν η Αντιπεριφερειάρχης ΠΕ Ρεθύμνου Μαρία Λιονή, ο Δήμαρχος Ανωγείων Σωκράτης Κεφαλογιάννης, ο Δήμαρχος Ρεθύμνου Γιώργης Μαρινάκης, ο Δήμαρχος Μυλοποτάμου Δημήτρης Κόκκινος, ο Δήμαρχος Μαλεβιζίου Μενέλαος Μποκέας, οι Αντιδήμαρχοι Αμαρίου Μανώλης Ψαρουδάκης και Παύλος Κουρκουλός, ο εντεταλμένος Δημοτικός Σύμβουλος Γιάννης-Νεκτάριος Χαραλαμπίδης ως εκπρόσωπος του Δήμου Αγίου Βασιλείου, ο Περιφερειακός Σύμβουλος Κώστας Δανδουλάκης και ο Πρόεδρος του «Δικτύου Ιδαίων» του Γεωπάρκου Ψηλορείτη Μπάμπης Φασουλάς.

9/3/2022 στο Οροπέδιο Λασιθίου. Συζητήθηκε η ΕΠΜ για τα θέματα των περιοχών Natura 2000 των Δήμων Οροπεδίου Λασιθίου, Αγίου Νικολάου και Χερσονήσου. Συμμετείχαν: ο Αντιπεριφερειάρχης ΠΕ Λασιθίου Γιάννης Γουλιδάκης, ο Δήμαρχος Οροπεδίου Γιάννης Στεφανάκης, ο Δήμαρχος Αγίου Νικολάου Αντώνης Ζερβός και ο Δήμαρχος Χερσονήσου Γιάννης Σέγκος και οι Περιφερειακοί Σύμβουλοι Μαρία Χανιωτάκη-Μυλωνάκη, Γιάννης Ανδρουλάκης, Κώστας Ξενικάκης και Νίκος Μανουσάκης.

22/3/2022 στην Ιεράπετρα, με τους Δήμους Ιεράπετρας και Βιάννου. Συμμετείχαν ο Αντιπεριφερειάρχης ΠΕ Λασιθίου Γιάννης Γουλιδάκης, ο Πρόεδρος του Περιφερειακού Συμβουλίου Παύλος Μπαριτάκης, οι Περιφερειακοί Σύμβουλοι Μαρία Χανιωτάκη-Μυλωνάκη, Γιάννης Ανδρουλάκης, ο Αντιδήμαρχος Βιάννου Τριγωνάκης Χαρίλαος, η Αντιδήμαρχος Ιεράπετρας Ρουμελιωτάκη Μαρία, ο Δημοτικός Σύμβουλος Πανταζής Αργύρης, η Πρόεδρος της Κοινότητας Καβουσίου Χαλκιαδάκη Μαρία, εκπρόσωποι Συλλόγων από την περιοχή της Ιεράπετρας.

24/3/2022 στον Άγιο Νικόλαο. Συνεργασία της Διεύθυνσης Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού με τον Αντιδήμαρχο Γ. Παπαδάκη, τον Χ. Λεβαντάκη. Στη συνάντηση παρευρέθη επίσης και ο Αντιπεριφερειάρχης Λασιθίου Γιάννης Γουλιδάκης.

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τον Δεκέμβριο του 2021 τέθηκε σε διαβούλευση η Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΕΠΜ), και μαζί της το Σχέδιο Διαχείρισης για τις προστατευόμενες περιοχές NATURA 2000 της Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης. Οι περιοχές αυτές εκτείνονται σε μέρος της Περιφερειακής Ενότητας (Π.Ε.) Ρεθύμνης και στις Π.Ε. Ηρακλείου και Λασιθίου.

Οι περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 διακρίνονται σε Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), που καθορίστηκαν βάσει της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ, και σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ), που καθορίστηκαν βάσει της Οδηγίας 92/43.

Ο σκοπός των περιοχών NATURA 2000 που είναι χαρακτηρισμένες ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), αφορά στην προστασία και διατήρηση των ειδών Ορνιθοπανίδας του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ, και των μεταναστευτικών με τακτική έλευση, δηλαδή αυτών που περιλαμβάνονται στον κατάλογο ειδών χαρακτηρισμού ΖΕΠ στην Ελλάδα.

Η Οδηγία 92/43, βάσει της οποίας ορίστηκαν οι περιοχές NATURA 2000 που χαρακτηρίστηκαν ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ), και συγκεκριμένα σύμφωνα με το άρθρο 2 αυτής, σκοπό έχει να συμβάλει στην προστασία της βιολογικής ποικιλομορφίας, μέσω της διατήρησης των φυσικών οικοτόπων, καθώς και της άγριας χλωρίδας και πανίδας στα κράτη - μέλη. Τα μέτρα τα οποία λαμβάνονται σύμφωνα με την Οδηγία 92/43 αποσκοπούν στη διασφάλιση της διατήρησης ή της αποκατάστασης σε «ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης» των φυσικών οικοτόπων και των ειδών χλωρίδας και πανίδας κοινοτικού ενδιαφέροντος, η οποία προϋποθέτει ταυτόχρονα τη διασφάλιση της ακεραιότητας των προστατευόμενων περιοχών, ως προς τη συνολική τους δομή και τις λειτουργίες των οικοσυστημάτων τους.

Στο σκεπτικό της Οδηγίας, αναφέρεται, μεταξύ άλλων:

«Εκτιμώντας ότι η παρούσα οδηγία συμβάλλει στο γενικό στόχο μιας διαρκούς ανάπτυξης, δεδομένου ότι ο κυριότερος σκοπός της είναι να ευνοήσει τη διατήρηση της βιοποικιλότητας λαμβάνοντας συγχρόνως υπόψη τις οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και περιφερειακές απαιτήσεις: [...]

[Εκτιμώντας] ότι η διατήρηση αυτής της βιοποικιλότητας ενδέχεται σε ορισμένες περιπτώσεις να απαιτεί τη διατήρηση ή και την ενθάρρυνση ανθρώπινων δραστηριοτήτων'»,

και ειδικότερα όπως αναφέρεται στην παράγραφο του 3 του άρθρου 2 της Οδηγίας:

«Κατά τη λήψη μέτρων σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, λαμβάνονται υπόψη οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτιστικές απαιτήσεις, καθώς και οι περιφερειακές και τοπικές ιδιομορφίες».

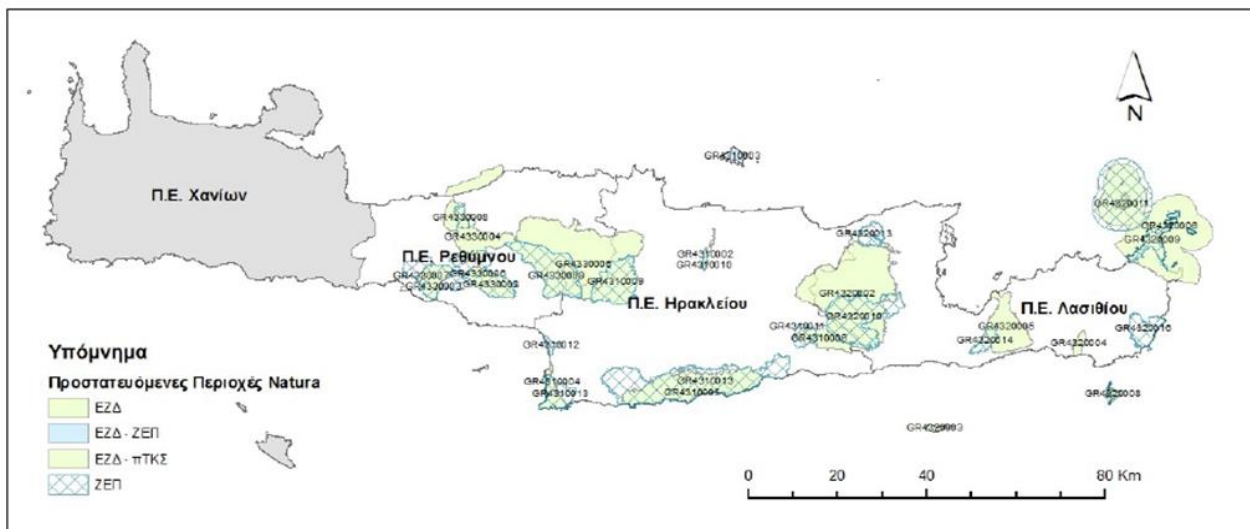
Βεβαίως οι προαναφερθείσες απαιτήσεις δεν είναι δυνατόν να υποβαθμίζονται ή να θέτουν σε κίνδυνο τους οικοτόπους και τα είδη, αφού στο άρθρο 6 της Οδηγίας (παράγραφος 2) προβλέπεται ότι «Τα κράτη μέλη θεσπίζουν τα κατάλληλα μέτρα ώστε στις ειδικές ζώνες διατήρησης να αποφεύγεται η υποβάθμιση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων ειδών, καθώς και οι ενοχλήσεις που έχουν επιπτώσεις στα είδη για τα οποία οι ζώνες έχουν οριστεί, εφόσον οι ενοχλήσεις αυτές θα μπορούσαν να έχουν επιπτώσεις σημαντικές όσον αφορά τους στόχους της παρούσας οδηγίας». Επίσης, στην παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου προβλέπεται ότι «Κάθε σχέδιο, μη άμεσα συνδεδεμένο ή αναγκαίο για τη διαχείριση του τόπου, το οποίο όμως είναι δυνατόν να επηρεάζει σημαντικά τον εν λόγω τόπο, καθεαυτό ή από κοινού με άλλα σχέδια, εκτιμάται δρόντως ως προς τις επιπτώσεις του στον τόπο, λαμβανομένων υπόψη των στόχων διατήρησής του. Βάσει των συμπερασμάτων της εκτίμησης των επιπτώσεων στον τόπο και εξαιρουμένης της περίπτωσης των διατάξεων της παραγράφου 4, οι αρμόδιες εθνικές αρχές συμφωνούν για το οικείο σχέδιο μόνον αφού βεβαιωθούν ότι δεν θα παραβλάψει την ακεραιότητα του τόπου περί του οποίου πρόκειται και, ενδεχομένως, αφού εκφρασθεί πρώτα η δημόσια γνώμη».

Η εκπόνηση της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης προβλέπεται από την ελληνική νομοθεσία και είναι προϋπόθεση για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των Οδηγιών 2009/147/ΕΚ και 92/43. Αποτελεί την επιστημονική μελέτη τεκμηρίωσης του Σχεδίου Διαχείρισης κάθε προστατευόμενης περιοχής, καθώς και του αντίστοιχου Προεδρικού Διατάγματος που θα εκδοθεί στη συνέχεια για την προστασία και διαχείριση μιας ή περισσότερων προστατευόμενων περιοχών.

Η ΕΠΜ και το Σχέδιο Διαχείρισης για την Κεντρική και Ανατολική Κρήτη εντάσσονται στο έργο «Εκπόνηση Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών, Σύνταξη Προεδρικών Διαταγμάτων Προστασίας και Σχεδίων Διαχείρισης για τις Περιοχές του Δικτύου Natura 2000 (Έργο ΕΠΜ)», που υλοποιείται για όλη την Ελλάδα από το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας. Η εκπόνηση ΕΠΜ για μία προστατευόμενη περιοχή ή για μια ομάδα προστατευόμενων περιοχών είναι προϋπόθεση για την κατάρτιση των αντίστοιχων Σχεδίων Διαχείρισης και για τη συνεπαγόμενη έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος θεσμοθέτησης των επιτρεπόμενων χρήσεων γης, και δραστηριοτήτων, των περιορισμών, όρων και μέτρων προστασίας και διαχείρισης του περιβάλλοντος.

Ανάδοχος της εξεταζόμενης ΕΠΜ είναι η μελετητική «ΟΙΚΟΜ ΕΠΕ», με έδρα την Αθήνα, η οποία συνεργάστηκε με το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Κρήτης, το Ελληνικό Κέντρο Θαλάσσιων Ερευνών (ΕΛΚΕΘΕ), το Πανεπιστήμιο Πατρών και με μια σειρά από εταιρείες μελετών.

Όπως απεικονίζεται στον Χάρτη 1, η εξεταζόμενη ΕΠΜ αφορά συνολικά 31 προστατευόμενες περιοχές του δικτύου NATURA 2000 εκ των οποίων οι 14 χαρακτηρίζονται ως Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ – για την προστασία οικοτόπων και ειδών), οι 16 ως Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ – για την προστασία της орνιθοπανίδας), ενώ 1 περιοχή προστατεύεται τόσο ως ΕΖΔ όσο και ως ΖΕΠ (η νήσος Δία). Οι ΕΖΔ και οι ΖΕΠ συχνά αλληλεπικαλύπτονται σε μεγάλο μέρος της έκτασής τους. Είκοσι πέντε (25) Καταφύγια Άγριας Ζωής βρίσκονται μερικώς ή ολικώς εντός των 31 περιοχών NATURA 2000 (ΕΠΜ, Χάρτης 6 – Χρήσεις γης και δραστηριότητες).

Χάρτης 1: Η περιοχή μελέτης περιλαμβάνει συνολικά 31 περιοχές του Δικτύου NATURA 2000.

Ο καθορισμός ζωνών χρήσεων γης σε μια προστατευόμενη περιοχή, που γίνεται μέσω της ΕΠΜ, αποτελεί σπουδαίο και εξαιρετικά χρήσιμο εργαλείο άσκησης πολιτικής για τη διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου και την επίτευξη των στόχων των κοινοτικών οδηγιών για την προστασία ειδών και οικοτόπων και της орνιθοπανίδας (92/43/ΕΟΚ και 2009/147/ΕΚ).

Με τον Νόμο 4685/2020 ορίστηκαν τέσσερεις νέες Γενικές Κατηγορίες Χρήσεων γης, οι οποίες πρέπει να περιλαμβάνονται στην ΕΠΜ. Οι γενικές αυτές κατηγορίες, που ονομάζονται «Ζώνες» είναι οι:

- Ζώνη απόλυτης προστασίας της φύσης.
- Ζώνη προστασίας της φύσης.
- Ζώνη διαχείρισης οικοτόπων και ειδών.

- Ζώνη βιώσιμης διαχείρισης φυσικών πόρων.

Εντός κάθε προστατευόμενης περιοχής είναι υποχρεωτικός ο καθορισμός μίας ή περισσότερων από τις προαναφερθείσες 4 Ζώνες.

Εντός κάθε Ζώνης επιτρέπονται μόνο συγκεκριμένες Ειδικές Χρήσεις γης, που ορίζονται στο Προεδρικό Διάταγμα 59/2018 περί χρήσεων γης, όπως ισχύει (άρθρα 14 α – 14 δ).

Από τις συγκεκριμένες επιτρεπόμενες Ειδικές Χρήσεις, η ΕΠΜ δύναται να επιλέξει (και άρα να επιτρέψει) ορισμένες μόνο / ή και όλες, κατά περίπτωση. Επίσης, δύναται να τις εξειδικεύσει, κατά περίπτωση, για κάθε προστατευόμενη περιοχή. Μία Ζώνη δύναται να υπάρχει περισσότερες από μία φορές εντός μιας προστατευόμενης περιοχής. Επιπλέον, σύμφωνα με τον Νόμο 4685/2020, προβλέπονται ο καθορισμός «περιφερειακών ζωνών» και «οικολογικών διαδρόμων» εκτός των ορίων των προστατευόμενων περιοχών. Οι οικολογικοί διάδρομοι χαρακτηρίζονται ως Καταφύγια Άγριας Ζωής (άρθρο 46, παρ. 2.β).

Ο ορισμός των Ζωνών και των ειδικών χρήσεων που επιτρέπονται εντός αυτών γίνεται μέσω της ΕΠΜ. Επίσης, η ΕΠΜ εξετάζει την αναγκαιότητα ή μη θεσμοθέτησης «περιφερειακών ζωνών» εκτός των ορίων των προστατευόμενων περιοχών, και «οικολογικών διαδρόμων» μεταξύ προστατευόμενων περιοχών (άρθρο 47 Νόμου 4685/2020). Οι «περιφερειακές ζώνες» και οι «οικολογικοί διάδρομοι», αν κριθούν αναγκαία, μπορούν να πλαισιώνουν το δίκτυο των προστατευόμενων περιοχών, χωρίς να είναι προστατευόμενες με την αυστηρή έννοια του όρου, αλλά να θωρακίζουν το προστατευτέο αντικείμενο και να διασφαλίζουν την αναγκαία επικοινωνία μεταξύ γειτονικών περιοχών με ομοειδή στοιχεία (ΕΠΜ, κεφ. 4, σελ. 1).

Επισημαίνεται ότι τα εξωτερικά όρια των περιοχών NATURA 2000 δεν υπόκεινται σε αλλαγές από την ΕΠΜ.

Το Σχέδιο Διαχείρισης κάθε προστατευόμενης περιοχής περιλαμβάνει:

α) Τους στόχους διατήρησης και την πιθανή ιεράρχηση προτεραιοτήτων διαχείρισης της προστατευόμενης περιοχής.

β) Διαχειριστικές δράσεις, παρεμβάσεις και μέτρα που είναι απαραίτητα για να επιτευχθεί ή να διατηρηθεί η ικανοποιητική διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου. Οι δράσεις και τα μέτρα δύναται να εξειδικεύονται για επιμέρους στοιχεία του προστατευτέου αντικειμένου.

γ) Την εξειδίκευση των όρων και περιορισμών άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων που είναι απαραίτητα για την ικανοποιητική διατήρηση του προστατευτέου αντικειμένου καθώς και, όπου είναι αναγκαίο, τις ειδικότερες μελέτες που πρέπει να εκπονηθούν για την εξειδίκευση ή/και οριστικοποίηση του περιεχομένου προτεινόμενων διαχειριστικών δράσεων και μέτρων.

δ) Τις κατευθύνσεις και τις προτεραιότητες για την υλοποίηση έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία, διαχείριση και αποκατάσταση των αντικειμένων που προστατεύονται κατά περίπτωση, καθώς και τα κατάλληλα προγράμματα παρακολούθησης του προστατευτέου αντικειμένου και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας του Σχεδίου Διαχείρισης.

Αναθεωρείται κάθε πέντε (5) χρόνια.

B. ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ (ΟΝΟΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ) ΠΕΡΙΟΧΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Οι περιοχές του Δικτύου NATURA 2000 αποτελούν «Περιοχές Προστασίας της Βιοποικιλότητας» (ΠΠΒ) (άρθρο 46, παρ. 1.β του Νόμου 4685/2020). Προστατευόμενες περιοχές που βρίσκονται σε γεωγραφική εγγύτητα μεταξύ τους μπορούν να συγκροτούν μία ενιαία Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας. Οι ΠΠΒ δύναται να ονοματοδοτούνται βάσει ενός ή περισσότερων από τα προστατευτέα αντικείμενα που φιλοξενούν ή/και βάσει φυσικογεωγραφικών χαρακτηριστικών τους ή/και βάσει της ιστορικής, χωρικής ή/και διοικητικής τους ταυτότητας.

Με την ολοκλήρωση του Έργου των ΕΠΜ, για κάθε ομάδα περιοχών που αποτελούν αντικείμενο διαφορετικών Μελετών, δύναται να προκύψουν τα εξής:

i) Να υπάρξουν προτάσεις διατήρησης επιμέρους περιοχών NATURA 2000 ως μεμονωμένων προστατευόμενων περιοχών, οι οποίες έχουν ήδη χαρακτηρισθεί ως Περιοχές Προστασίας της Βιοποικιλότητας (ΠΠΒ).

ii) Να υπάρξουν προτάσεις συνένωσης επιμέρους περιοχών Natura 2000 (ΠΠΒ), σε νέες προτεινόμενες προστατευόμενες περιοχές που θα ορίζονται ως σύνθετες Περιοχές Προστασίας της Βιοποικιλότητας (σΠΠΒ).

iii) Να υπάρξουν προτάσεις συνένωσης επιμέρους περιοχών Natura 2000 (ΠΠΒ), σε νέες προτεινόμενες προστατευόμενες περιοχές που θα ορίζονται ως Εθνικά Πάρκα (ΕΠ).

Στην ΕΠΜ Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης, ως κριτήρια για την ομαδοποίηση επιμέρους περιοχών NATURA που ανήκουν στην ίδια υπο-ομάδα περιοχών για τον σχηματισμό μιας ενιαίας σΠΠΒ ή ενός Εθνικού Πάρκου ελήφθησαν υπόψη τα εξής (ΕΠΜ, κεφ. 4, σελ. 4):

α) Χωρική επικάλυψη των Ειδικών Ζωνών Διατήρησης (ΕΖΔ) με Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ) του NATURA 2000.

β) Γεωγραφική εγγύτητα.

γ) Οικολογική συνάφεια, που αφορά προστατευόμενες περιοχές παρόμοιου χαρακτήρα, ή/και την παρουσία κάποιου πολύ σημαντικού στοιχείου του προστατευτέου αντικειμένου, το οποίο σχετίζεται με τον καθορισμό της περιοχής ως προστατευόμενη περιοχή Natura 2000. Και στις δύο περιπτώσεις το κριτήριο εξετάζεται σε συνδυασμό με το κριτήριο της γεωγραφικής εγγύτητας.

δ) Αβιοτικό περιβάλλον, συσχέτιση-εξάρτηση φυσικών πόρων.

ε) Κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά/ ανθρωπογενείς δραστηριότητες.

στ) Διοίκηση των προστατευόμενων περιοχών. Πρόκειται για ένα κριτήριο που σχετίζεται με την εκτιμώμενη αποτελεσματικότητα διαφορετικών σεναρίων διοίκησης των προστατευόμενων περιοχών, ανάλογα με τα χαρακτηριστικά τους.

ζ) Υφιστάμενες θεσμοθετήσεις. Το κριτήριο αυτό εξετάζει τις περιπτώσεις ήδη θεσμοθετημένων προστατευόμενων περιοχών και η διατήρηση της υπάρχουσας ομαδοποίησης, αποτελεί την βασική επιλογή.

η) Συνεκτικότητα του δικτύου των προστατευόμενων περιοχών.

Εφαρμόζοντας τα κριτήρια που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη ενότητα προέκυψαν συνολικά προστατευόμενες περιοχές, οι οποίες χαρακτηρίστηκαν ως Περιοχές Προστασίας της Βιοποικιλότητας. Οι περιοχές αυτές είναι:

1. Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας Κουρταλιώτη - Πρέβελη (σύνθετη ΠΠΒ)

2. Πάρκο Οικοανάπτυξης Ψηλορείτη (σύνθετη ΠΠΒ)

3. Φυσικό Αρχαιολογικό Πάρκο-Γιούχτα-Αγίας Ειρήνης (σύνθετη ΠΠΒ)

4. Φυσικό Πάρκο Αστερουσίων (σύνθετη ΠΠΒ)

5. Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας Νήσου Δία (ΠΠΒ)

6. Φυσικό Πάρκο Οροπεδίου Λασιθίου (σύνθετη ΠΠΒ)

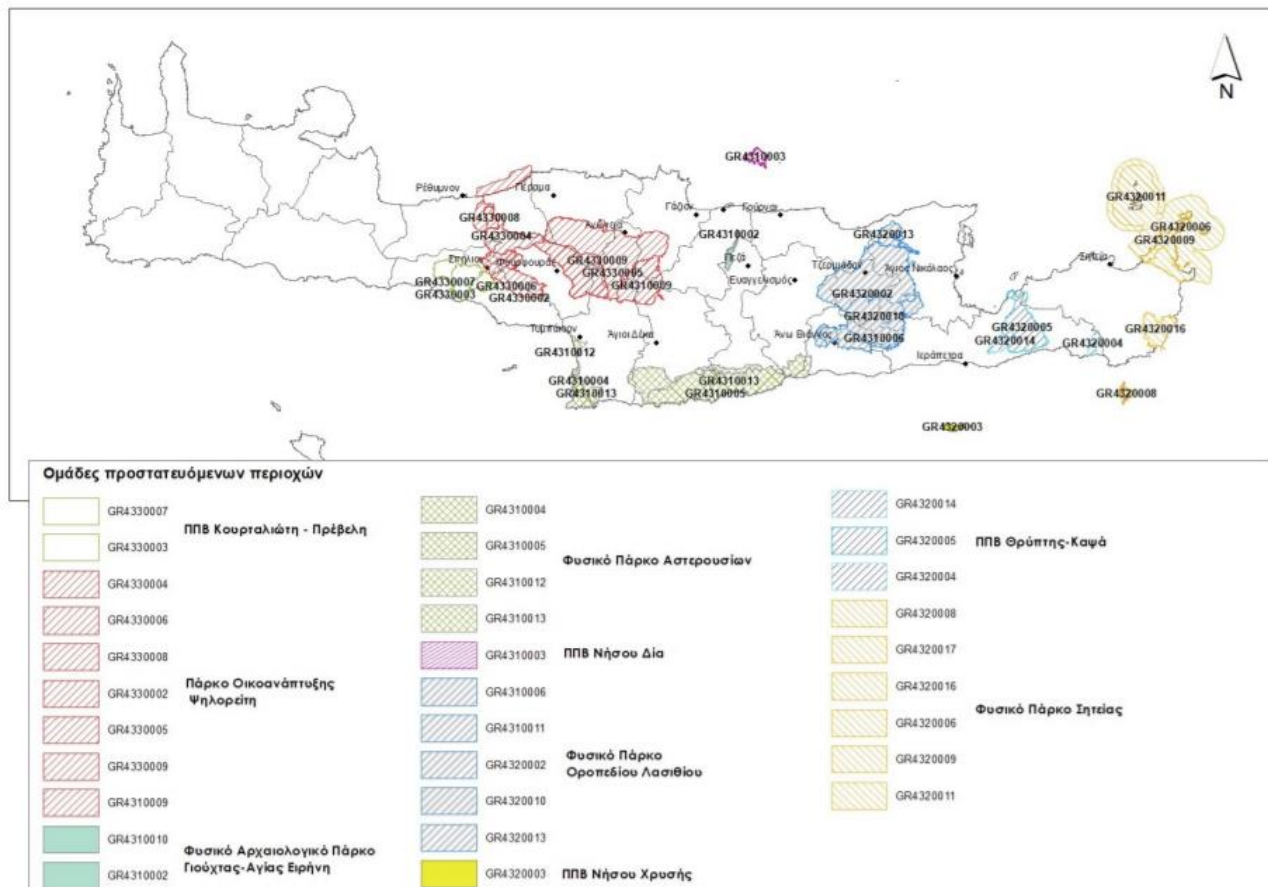
7. Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας Νήσου Χρυσής (ΠΠΒ)

8. Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας Θρυπτής - Καψά (σύνθετη ΠΠΒ)

9. Φυσικό Πάρκο Σητείας (σύνθετη ΠΠΒ)

Οι εννέα αυτές Περιοχές Προστασίας της Βιοποικιλότητας της Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης αποτυπώνονται στους Χάρτες 2 και 3.

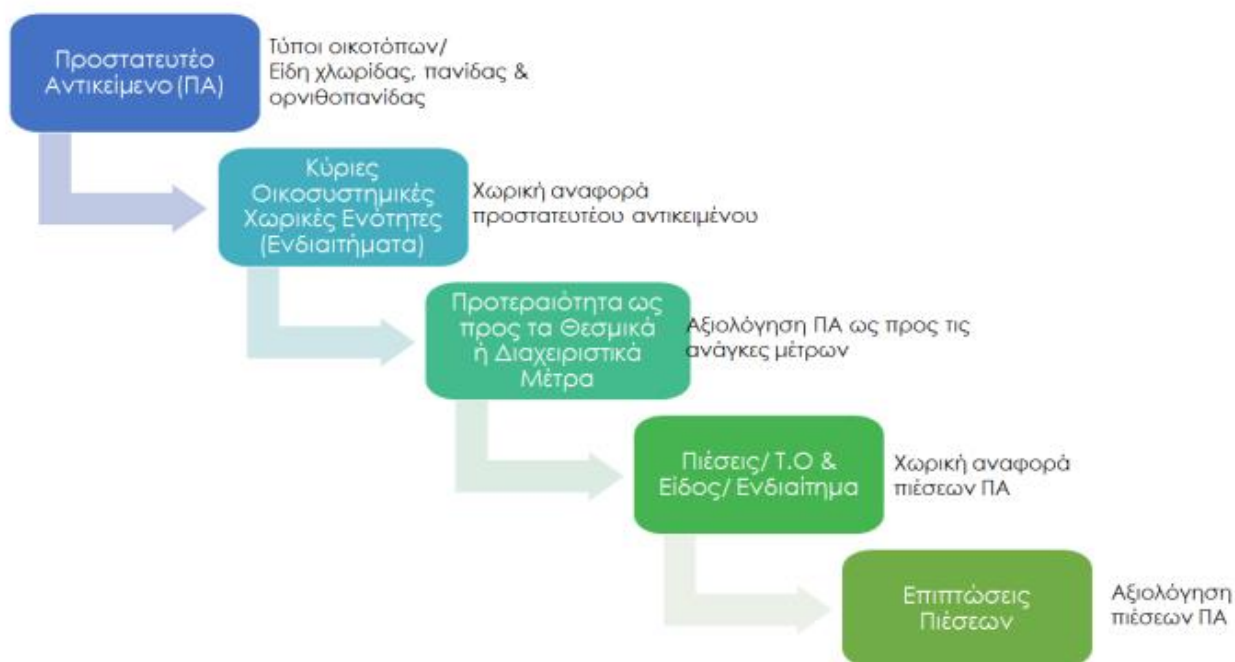

Χάρτης 2: Οι εννέα Περιοχές Προστασίας της Βιοποικιλότητας, στις οποίες ομαδοποιήθηκαν οι περιοχές NATURA 2000 της Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης (ΕΠΜ, Κεφάλαιο 4).

Χάρτης 3: Μια πιο εποπτική απεικόνιση των εννέα Περιοχών Προστασίας της Βιοποικιλότητας, στις οποίες ομαδοποιήθηκαν οι περιοχές NATURA 2000 της Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης (ΕΠΜ, ψηφιακός χάρτης 8: Οριοθέτηση προστατευτέου αντικειμένου – Ζωνών Προστασίας).

Εικόνα 1: Σχηματική παράσταση των βημάτων που ακολούθησε η μεθοδολογία για την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων ως προς τη λήψη θεσμικών και διαχειριστικών μέτρων και την αξιολόγηση των τύπων οικοτόπων και των πιέσεων στους οικοτόπους και τα είδη, έτσι ώστε να αποτυπωθούν οι Ζώνες σημαντικότητας για προστασία εντός των περιοχών NATURA 2000 (ΕΠΜ, Κεφάλαιο 3).

Γ. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΤΕΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟΥ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΩΝ ΛΗΨΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΖΩΝΩΝ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ

Η μεθοδολογία εφαρμόστηκε σε επίπεδο περιοχής NATURA 2000.

Για τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ), χωρική μονάδα αναφοράς αποτέλεσαν οι τύποι οικοτόπων κάθε προστατευόμενης περιοχής Natura 2000, όπως αυτοί είχαν χαρτογραφηθεί στο έργο «Ανάπτυξη υποδομής χωρικών έργων μεγάλης κλίμακας 1:5.000 για τις χερσαίες προστατευόμενες περιοχές του δικτύου Natura 2000» (Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση, 2015).

Για τις Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ), χωρική μονάδα αναφοράς αποτελούν τα ενδιαίτηματα των ειδών ορνιθοπανίδας, όπως αυτά καθορίστηκαν από τους ειδικούς επιστήμονες της Ομάδας Μελέτης.

Στην Εικόνα 1 παρουσιάζονται πολύ επιγραμματικά τα βήματα που ακολούθησε η μεθοδολογία, η οποία βασίζεται στην αξιολόγηση των τύπων οικοτόπων και των ειδών με κριτήρια ή παραμέτρους, που χρησιμοποιούνται ευρέως σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, είτε για την αξιολόγηση της σημασίας των τόπων του Δικτύου Natura 2000 ως προς τη διατήρηση των τύπων οικοτόπων και ειδών (Τυποποιημένα Έντυπα Δεδομένων των περιοχών NATURA 2000), είτε για την αξιολόγηση των τύπων οικοτόπων και ειδών σε επίπεδο βιογεωγραφικής περιοχής στο κράτος-μέλος (Εθνικές Εκθέσεις Εφαρμογής της Οδηγίας 2009/147/ΕΕ, άρθρα 12 και 17) (ΕΠΜ, Κεφάλαιο 3).

Τα κριτήρια και οι παράμετροι που χρησιμοποιήθηκαν είναι:

Α. Για τους τύπους οικοτόπων και τα είδη της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ:

1. Σχετική επιφάνεια (για τους τύπους οικοτόπων) / Σχετικός πληθυσμός (για τα είδη).
2. Βαθμός Διατήρησης.
3. Κατάσταση Διατήρησης.

4. Τάση της Κατάστασης Διατήρησης.
5. Είδος ή οικοτόπος προτεραιότητας όπως ορίζεται από την Οδηγία.

Β. Για τα είδη πτηνών της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ:

1. Σχετικός πληθυσμός.
2. Βαθμός Διατήρησης.
3. Τάση του μεγέθους του αναπαραγόμενου πληθυσμού.
4. Είδη χαρακτηρισμού της εν λόγω ΖΕΠ.

Η εφαρμογή των κριτηρίων αυτών, οδήγησε σε τρεις κατηγορίες προτεραιότητας για τη λήψη θεσμικών μέτρων, για τους πολύ σημαντικούς τύπους οικοτόπων και τα πολύ σημαντικά είδη χλωρίδας, πανίδας και ορνιθοπανίδας. Οι κατηγορίες αυτές είναι:

Θεσμική Προτεραιότητα 3 (ΘΠ3): Χαμηλή

Θεσμική Προτεραιότητα 2 (ΘΠ2): Μέση

Θεσμική Προτεραιότητα 1 (ΘΠ1): Υψηλή

Ακολούθησε συναξιολόγηση τύπων οικοτόπων, ενδιαιτημάτων ορνιθοπανίδας και ειδών. Πιο συγκεκριμένα, στις ΕΖΔ σε κάθε τύπο οικοτόπου αντιστοιχίστηκαν τα πολύ σημαντικά είδη, όπως αυτά έχουν προσδιοριστεί στο «Κεφάλαιο 2 – Υφιστάμενη κατάσταση» της Μελέτης (Χάρτης 4).

Ο τύπος οικοτόπου «8310 Σπήλαια των οποίων δεν γίνεται τουριστική εκμετάλλευση», ως ενδιαίτημα χειρότερων και ασπονδύλων, αξιολογείται ξεχωριστά εξαιτίας του υπόγειου χαρακτήρα του και της διαφοροποίησής του από τους υπόλοιπους τύπους οικοτόπων.

Για τις ΖΕΠ, σημαντικά είδη ορνιθοπανίδας αντιστοιχίστηκαν στα ενδιαιτήματά τους, όπως αυτά έχουν οριστεί από τις ομάδες των ειδικών επιστημόνων. Τα είδη αυτά έχουν προσδιοριστεί στο «Κεφάλαιο 2 – Υφιστάμενη κατάσταση» της Μελέτης.

Η αξιολόγηση των ειδών προστίθεται στην αξιολόγηση των αντίστοιχων οικοτόπων (ή των ενδιαιτημάτων ορνιθοπανίδας), στους οποίους το κάθε είδος έχει σημαντική παρουσία και οι επιμέρους τιμές αθροίζονται. Στη συνέχεια, οι τιμές κανονικοποιήθηκαν (πηλίκο της συνολικής βαθμολογίας κάθε τύπου οικοτόπου δια τη μέγιστη βαθμολογία) σε μια κλίμακα 0-1, προσδίδοντας έτσι σε κάθε τ.ο. ή ενδιαίτημα ορνιθοπανίδας τη σχετική σημαντικότητά του για τη συγκεκριμένη προστατευόμενη περιοχή του δικτύου Natura 2000.

Οι κανονικοποιημένες τιμές ομαδοποιούνται ως εξής:

0-0,49= Ζώνη χαμηλής σημαντικότητας προστασίας

0,5-0,74= Ζώνη μέσης σημαντικότητας προστασίας

0,75-1= Ζώνη υψηλής σημαντικότητας προστασίας

Στην περίπτωση που οι ΕΖΔ και οι ΖΕΠ μιας προστατευόμενης περιοχής ταυτίζονται χωρικά, μερικώς ή στο σύνολό τους, οι ζώνες σημαντικότητας προστασίας που προέκυψαν από την αξιολόγηση κάθε περιοχής Natura 2000 ξεχωριστά, συνδυάζονται.

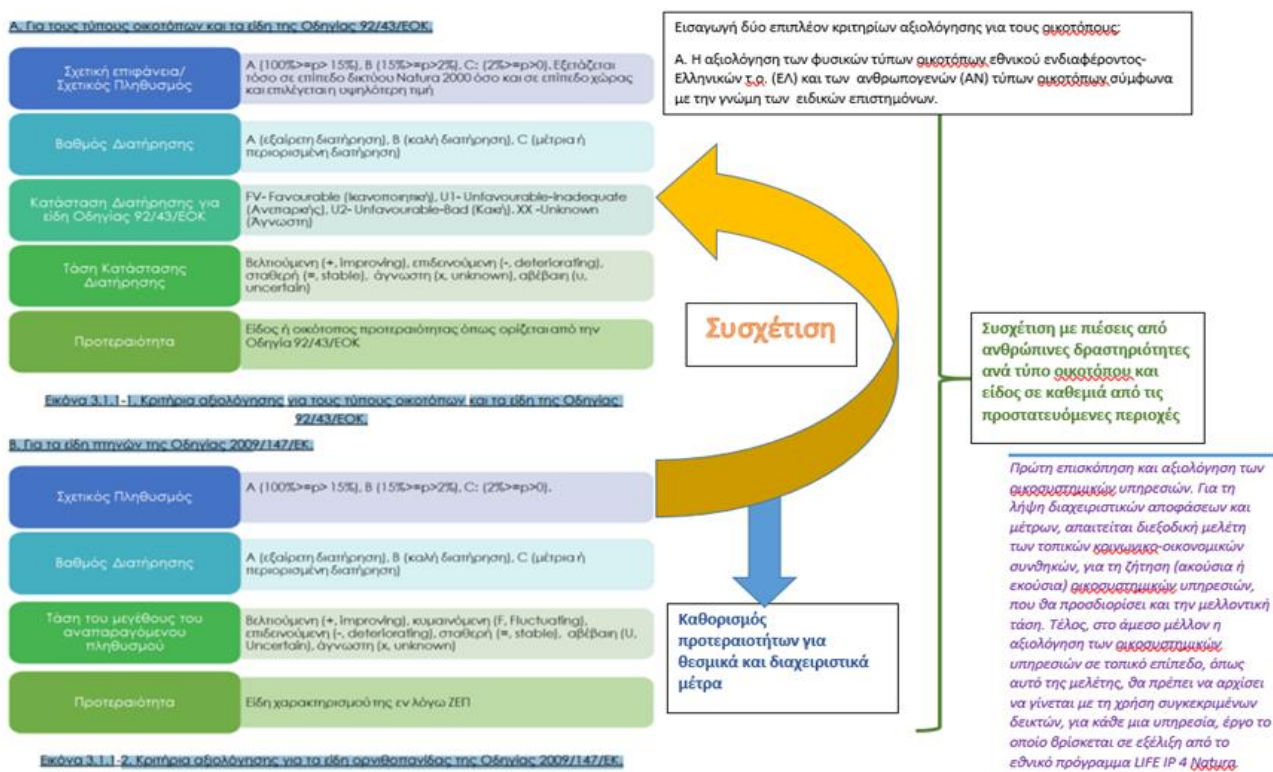
Στην περίπτωση που τα ενδιαιτήματα των ειδών ορνιθοπανίδας εκτείνονται εκτός των ορίων της αντίστοιχης ΖΕΠ και έπειτα από την αξιολόγηση τους ισχύουν τα εξής:

- Τα τμήματα των ενδιαιτημάτων που βρίσκονται εντός των ορίων της ΖΕΠ χρησιμοποιούνται για τον ιεράρχηση των ζωνών σημαντικότητας προστασίας στην αντίστοιχη προστατευόμενη περιοχή του δικτύου Natura 2000,
- Τα τμήματα των ενδιαιτημάτων που βρίσκονται εκτός των ορίων της ΖΕΠ αλλά εντός των ορίων κάποιας ΕΖΔ της περιοχή, δύναται να χρησιμοποιηθούν κατά τη φάση χάραξης των ζωνών προστασίας, σύμφωνα με τη γνώμη της ομάδας μελέτης,

- Τα τμήματα των ενδιαιτημάτων που βρίσκονται εκτός των ορίων οποιασδήποτε προστατευόμενης περιοχής δύναται να χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό περιφερειακών ζωνών, σύμφωνα με τη γνώμη της ομάδας μελέτης.

Από τα παραπάνω βήματα της μεθοδολογίας προέκυψαν χάρτες με ζώνες σημαντικότητας προστασίας ειδών και οικοτόπων, που αντιστοιχίζονται στις τέσσερις Ζώνες χρήσεων γης του Νόμου 4685/2020. Η αντιστοίχιση είναι καταρχήν η εξής:

- 0-0,49=Ζώνη χαμηλής σημαντικότητας προστασίας - Ζώνη Διαχείρισης Οικοτόπων και Ειδών ή Ζώνη Βιώσιμης Διαχείρισης Φυσικών Πόρων
- 0,5-0,74=Ζώνη μέσης σημαντικότητας προστασίας - Ζώνη Προστασίας της Φύσης ή Ζώνη Διαχείρισης Οικοτόπων και Ειδών
- 0,75-1=Ζώνη υψηλής σημαντικότητας προστασίας: Ζώνη Απόλυτης Προστασίας της Φύσης ή Ζώνη Προστασίας της Φύσης.

Εικόνα 2: Κριτήρια αξιολόγησης για τους τύπους οικοτόπων και τα είδη της Οδηγίας 92/43 για τις Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και για τα είδη της ορνιθοπανίδας της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (ΕΠΜ, Κεφάλαιο 4, τροποποιημένο).

Χάρτης 4: Από την εφαρμογή της μεθοδολογίας για τη συνολική εκτίμηση του προστατευτέου αντικειμένου των περιοχών NATURA 2000, αλλά και ορισμένων όμορων περιοχών, προκύπτει αυτό το «μωσαϊκό» των: α) Τύπων οικοτόπων, β) Ενδιαιτημάτων πολύ σημαντικών ειδών χλωρίδας, γ) Ενδιαιτημάτων πολύ σημαντικών ειδών πανίδας, δ) Ενδιαιτημάτων πολύ σημαντικών ειδών ορνιθοπανίδας, και ε) Κρίσιμων ενδιαιτημάτων ειδών ορνιθοπανίδας (ΕΠΜ, ψηφιακός χάρτης 7.2 - Συνολική εκτίμηση προστατευτέου αντικειμένου).

Για την τελική χάραξη των τεσσάρων Ζωνών χρήσεων γης, εκτός από τις παραπάνω ζώνες σημαντικότητας προστασίας έγινε και:

Εκτίμηση και αξιολόγηση των δυνητικών συγκρούσεων μεταξύ της διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος και των οικονομικών δραστηριοτήτων, ώστε να απαντηθεί το ερώτημα «ποιες πιέσεις/απειλές από τα ανθρωπογενή έργα και δραστηριότητες εντός των περιοχών Natura πρέπει να αντιμετωπισθούν και πού, κατά προτεραιότητα;». Για να δοθεί η απάντηση στο εν λόγω ερώτημα έγινε αξιοποίηση της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης (Κεφάλαιο 2) σε συνδυασμό με την ιεράρχηση προτεραιοτήτων διαχείρισης τ.ο./ειδών (υποκεφάλαιο 3.1).

Ειδικότερα, πραγματοποιήθηκε σύνθεση και αξιολόγηση των πιέσεων/απειλών, προκρίνοντας για περαιτέρω επεξεργασία τις πιέσεις/απειλές για τους τύπους οικοτόπων και τα είδη που εντάχθηκαν στις ομάδες υψηλής και μέσης προτεραιότητας διαχείρισης ως προς τα διαχειριστικά μέτρα.

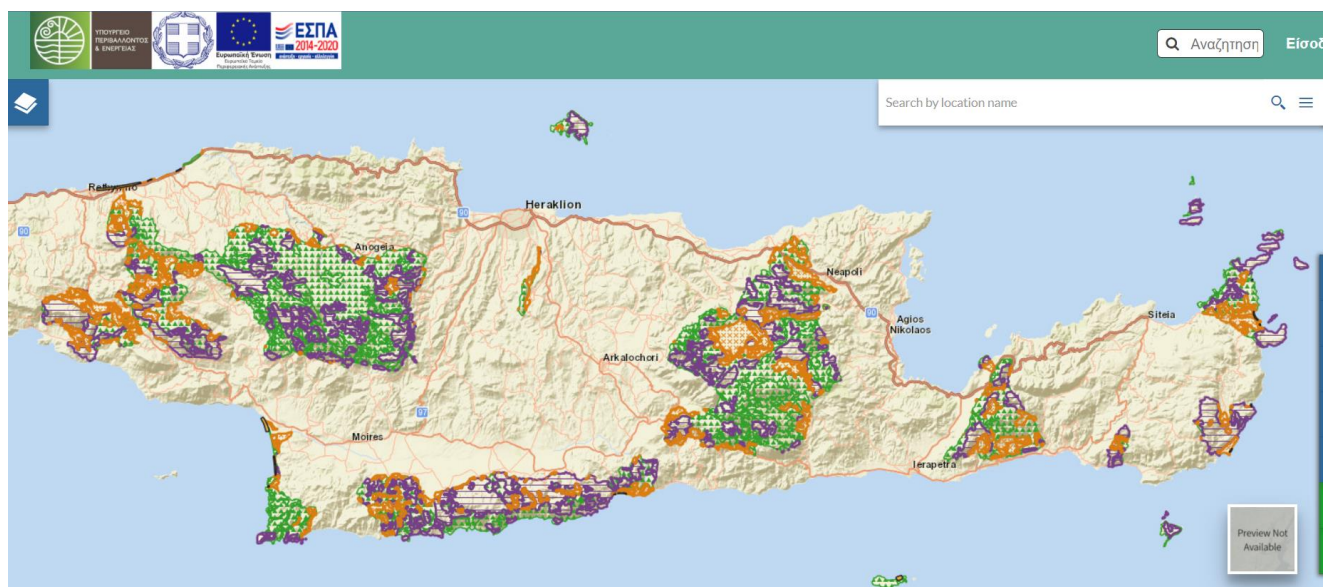
Βάσει των ανωτέρω, οι πιέσεις / απειλές συσχετίζονται με τα αίτιά τους, δηλαδή με τις υφιστάμενες δραστηριότητες / χρήσεις και τα ισχύοντα σχέδια ανάπτυξης στην περιοχή. Για τη συσχέτιση χρησιμοποιήθηκε η σχετική κατηγοριοποίηση και κωδικοποίηση της ΕΕ των πιέσεων/ απειλών ανά δραστηριότητα η οποία παρέχεται στο http://cdr.eionet.europa.eu/help/habitats_art17/.

Η σχέση των υφιστάμενων δραστηριοτήτων / χρήσεων και των σχεδίων ανάπτυξης με τις πιέσεις/ απειλές εξειδικεύεται χωρικά εντός της περιοχής και επισημαίνεται η χωρική συνάφειά τους με τα ενδιαίτηματα. Με τον όρο «χωρική συνάφεια πίεσης/απειλής» εννοείται η κατά το δυνατόν επισήμανση στον χώρο της συγκεκριμένης θέσης όπου ασκείται η πίεση/απειλή εντός της κάθε σημαντικής περιοχής του τόπου.

Οι υφιστάμενες δραστηριότητες / χρήσεις και τα υφιστάμενα σχέδια ανάπτυξης που ελήφθησαν υπόψη αποτυπώνονται στον Ψηφιακό Χάρτη 6 της ΕΠΜ «Χρήσεις γης και δραστηριότητες», του «Κεφαλαίου 2 – Υφιστάμενη κατάσταση». Στον χάρτη αυτόν αποτυπώνονται:

- ✓ Οι χρήσεις γης κατά CORINE (CORINE Land Cover 2018).
- ✓ Η γεωργική γη πρώτης προτεραιότητας βάσει των γεωχωρικών δεδομένων Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΠΠΧΣΑΑ) Κρήτης (Χάρτης 5 του παρόντος).

- ✓ Οι περιοχές που χρησιμοποιούνται ως φυσικοί βοσκότοποι βάσει των γεωχωρικών δεδομένων Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού Κρήτης (Χάρτης 5 του παρόντος).
- ✓ Οι λοιπές δασικές και ημιφυσικές περιοχές βάσει των γεωχωρικών δεδομένων Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού Κρήτης (Χάρτης 5 του παρόντος).
- ✓ Ακτές κολύμβησης από το μητρώο της Ειδικής Γραμματείας Υδάτων του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
- ✓ Στοιχεία πολιτιστικής κληρονομιάς: Ιστορικοί τόποι και παραδοσιακοί οικισμοί.
- ✓ Τα όρια των οικισμών (ονομάζονται στο υπόμνημα του Χάρτη «όρια οικιστικών περιοχών»).
- ✓ Οι θεσμικές ρυθμίσεις χωροταξικού – πολεοδομικού χαρακτήρα και συγκεκριμένα:
  - Η Περιοχή Ειδικά Ρυθμιζόμενης Πολεοδόμησης Ηρακλείου – Ζώνη Οικιστικής Ανάπτυξης 6 (ΠΕΡΠΟ – ΖΟΑ 6, ΦΕΚ 405 ΑΑΠ/2007).
  - Το Ειδικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης Στρατηγικών Επενδύσεων (ΕΣΧΑΣΕ) στην Ίτανο (ΦΕΚ 38 Α΄/11-3-2016).
  - Το ΕΣΧΑΣΕ στην περιοχή του Καβουσίου (Cape Tholos) (ΦΕΚ 1426 Β΄/10-5-2019, ΦΕΚ 4669Β΄/19-12-2019).
  - Ορισμένα από τα ισχύοντα Σχέδια Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων (ΣΧΟΟΑΠ).
  - Το Βιομηχανικό Πάρκο (ΒΙΟΠΑ) Ρεθύμνου (βρίσκεται οριακά εκτός NATURA).
    - ✓ Υφιστάμενες τεχνικές υποδομές μεταφορών: οδικό δίκτυο και λιμενικές εγκαταστάσεις.
    - ✓ Υφιστάμενο δίκτυο μεταφοράς ενέργειας βάσει του ΠΠΧΣΑΑ Κρήτης.
    - ✓ Λατομικές περιοχές.
    - ✓ Άλλες τεχνικές υποδομές που έχουν σχέση με τη διατήρηση του βιοτικού και αβιοτικού περιβάλλοντος, και συγκεκριμένα:
      - Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων (ΧΥΤΑ).
      - Εγκαταστάσεις Επεξεργασίας Λυμάτων Παλαικάστρου, Αγίου Ιωάννη, Σχινοκαψάλων, Αρχανών και Τυμπακίου.
      - Ελαιοτριβεία.
      - Βιομηχανικές / βιοτεχνικές μονάδες.
        - ✓ Τα υφιστάμενα αιολικά πάρκα (4 εντός NATURA).
        - ✓ Σχεδιαζόμενα έργα και σχετικές χωρικές ρυθμίσεις, και συγκεκριμένα:
          - Σχεδιαζόμενο δίκτυο διανομής ηλεκτρικής ενέργειας.
          - Σχεδιαζόμενα υβριδικά συστήματα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας.
          - Σχεδιαζόμενα αιολικά πάρκα.

Χάρτης 5: Πορτοκαλί χρώμα: Η γεωργική γη πρώτης προτεραιότητας. Βιολετί χρώμα: Οι περιοχές που χρησιμοποιούνται ως φυσικοί βοσκότοποι. Πράσινο χρώμα: Οι λοιπές δασικές και ημιφυσικές περιοχές. Πηγή των στοιχείων ήταν τα γεωχωρικά δεδομένα του Περιφερειακού Πλαισίου Χωροταξικού Σχεδιασμού (ΠΠΧΣΑΑ) Κρήτης. Οι χρήσεις αυτές ενσωματώθηκαν στον ψηφιακό Χάρτη 6 της ΕΠΜ, με τις χρήσεις γης και της δραστηριότητας (Κεφάλαιο 2).

Η ιεράρχηση των προτεραιοτήτων διαχείρισης για τη λήψη θεσμικών και διαχειριστικών μέτρων έγινε επίσης σε επίπεδο περιοχής Natura, για κάθε τύπο οικοτόπου και τα είδη του. **Οι δυνατοί συνδυασμοί αξιολογήθηκαν βάσει των ακόλουθων κατευθύνσεων:**

I. Στις περιπτώσεις που η σχετική επιφάνεια/σχετικός πληθυσμός ενός τύπου οικοτόπου/είδους εντός μίας N2K είναι A (15-100%), τότε η προτεραιότητα για θεσμικά μέτρα είναι υψηλή, ανεξάρτητα από τον βαθμό διατήρησης (ΒΔ)1.

II. Στις περιπτώσεις που οι τύποι οικοτόπων και τα είδη των Παραρτημάτων των Οδηγιών έχουν περιορισμένη εξάπλωση στη χώρα, δηλαδή απαντούν σε έως και 10 τόπους N2K, και όταν η σχετική επιφάνεια/σχετικός πληθυσμός του συγκεκριμένου τύπου οικοτόπου/είδους εντός μίας N2K είναι B (2-15%) τότε αυτοί αξιολογούνται υψηλά και η προτεραιότητα για θεσμικά μέτρα είναι υψηλή, ανεξάρτητα από τον βαθμό διατήρησης (ΒΔ).

III. Στις περιπτώσεις που ο ΒΔ ενός τ.ο./είδους εντός ενός τόπου είναι C (μέτρια ή περιορισμένη διατήρηση), τότε η προτεραιότητα για διαχειριστικά μέτρα είναι υψηλή ανεξαρτήτως της σχετικής επιφάνειας/πληθυσμού στον τόπο.

IV. Η βαρύτητα που θα δίνεται κατά την αξιολόγηση, στην εφαρμογή του κριτηρίου «Κατάσταση Διατήρησης» εξαρτάται από την ευθύνη του συγκεκριμένου τόπου για το είδος ή τον τύπο οικοτόπου σε εθνικό επίπεδο, δηλ. τη σχετική επιφάνεια/σχετικό πληθυσμό αντιστοίχως εντός του τόπου. Στις περιπτώσεις που ο ΒΔ ενός τ.ο./είδους εντός του τόπου είναι B και η ΚΔ του είναι ανεπαρκής (U1) ή κακή (U2) σε εθνικό επίπεδο, τότε η προτεραιότητα για διαχειριστικά μέτρα είναι υψηλή ανεξαρτήτως της σχετικής επιφάνειας/πληθυσμού στον τόπο.

V. Η παράμετρος «Τάση της Κατάστασης Διατήρησης» για έναν τ.ο./είδος (για τα είδη ορνιθοπανίδας χρησιμοποιείται η τάση του μεγέθους αναπαραγόμενου πληθυσμού), όταν είναι αρνητική δύναται κατά την κρίση του μελετητή και λαμβάνοντας υπόψη τόσο την ευθύνη του συγκεκριμένου τόπου για το είδος σε εθνικό επίπεδο όσο και τον βαθμό διατήρησής του, να μεταβάλλει την ομάδα προτεραιότητας διαχείρισης (για διαχειριστικά μέτρα) από μέση (2) σε υψηλή (1).

VI. Αν όλες οι παράμετροι που αξιολογούνται στον τόπο έχουν τη βέλτιστη τιμή τόσο εντός του τόπου (A) όσο και στο εθνικό επίπεδο, τότε υπάρχει ισχυρή ένδειξη ότι απαιτείται μόνον παρακολούθηση, ώστε να υπάρξει απλώς έγκαιρη διάγνωση τυχόν τάσεων υποβάθμισης ή μείωσης των πληθυσμών στο μέλλον. Εάν ο υφιστάμενος βέλτιστος ΒΔ (A) ή και η υφιστάμενη ΙΚΔ (τάση για τα πτηνά) είναι αποτέλεσμα ήδη εφαρμοζόμενων δράσεων/μέτρων διαχείρισης, αυτά αξιολογούνται και κατά περίπτωση επαναπροτείνονται.

VII. Για τους τύπους οικοτόπων /είδη προτεραιότητας (είδη χαρακτηρισμού για τη ΖΕΠ) δύναται κατά την κρίση του μελετητή, και λαμβάνοντας υπόψη τόσο την ευθύνη του συγκεκριμένου τόπου για το είδος σε εθνικό επίπεδο όσο και τον βαθμό διατήρησής του, να μεταβάλλεται η ομάδα προτεραιότητας διαχείρισης (για θεσμικά μέτρα) από μέση (2) σε υψηλή (1).

Σε ό,τι αφορά στους Τύπους οικοτόπων και είδη πανίδας των οποίων τα στοιχεία αξιολόγησης εντός του τόπου είναι άγνωστα και δεν έχουν συμπληρωθεί στο ΤΕΔ, ομαδοποιούνται διακριτά και για αυτά, τίθεται ως προτεραιότητα η συλλογή πρωτογενών δεδομένων και η βελτίωση της γνώσης μέσω μελετών βάσης.

Δ. Έκφραση γνώμης

Δ.1 Γενικές παρατηρήσεις:

Είναι αναμφισβήτητα θετικό γεγονός και πολύ σημαντικό βήμα για την έμπρακτη εφαρμογή της προστασίας και βιώσιμης διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών του Δικτύου NATURA 2000 η εκπόνηση της Ειδικής Περιβαλλοντικής Μελέτης, που οριοθετεί Ζώνες χρήσεων γης σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τον Νόμο 4685/2020 και ορίζει προϋποθέσεις άσκησης δραστηριοτήτων εντός των Ζωνών, καθώς και η κατάρτιση των Σχεδίων Διαχείρισης, με τα προτεινόμενα μέτρα προστασίας για κάθε οικολογική χωρική ενότητα.

Πρόκειται για μια πολυσύνθετη μελέτη, με πλήθος στοιχείων και δεδομένων, που είναι κατά κύριο λόγο κωδικοποιημένα σε πίνακες και ψηφιακούς χάρτες, και τα οποία είναι αδύνατον να εξεταστούν, να διασταυρωθούν και να κατανοηθούν εις βάθος στον χρόνο που είχαμε στη διάθεσή μας.

Η ανάρτηση της Μελέτης δεν συνοδεύτηκε από τις δοθείσες στη Μελετητική Ομάδα κατευθυντήριες οδηγίες για τη δομή, τη μεθοδολογία και το περιεχόμενό της, επομένως δεν γνωρίζουμε ποια από τα δομικά στοιχεία της αφορούσαν κατευθυντήριες οδηγίες και ποια ήταν επιλογές της μελετητικής ομάδας.

Με βάση τα δεδομένα της ΠΕΧΩΣ/Περιφέρειας Κρήτης και της εμπειρίας των Στελεχών της, κατά την άποψή μας, η εξεταζόμενη ΕΠΜ:

1. Δεν υπερθεματίζει τον επιστημονικά τεκμηριωμένο χαρακτηρισμό της Κρήτης ως «θερμό σημείο» βιοποικιλότητας¹ στην Ελλάδα, στην περιοχή της Μεσογείου και στην Ευρώπη. Αυτό είναι φανερό αφενός από την περιληπτική περιγραφή της περιοχής μελέτης (Κεφάλαιο 1), και από την περιγραφή του βιοτικού περιβάλλοντος μόνο για τις περιοχές NATURA 2000 (Κεφάλαιο 2), αφετέρου από το αποτέλεσμα του καθορισμού των τεσσάρων Ζωνών γενικών χρήσεων, όπου θα περιμέναμε, κατ' αρχήν, να είχαν οριοθετηθεί περισσότερες σε αριθμό και μεγαλύτερες σε έκταση Ζώνες Απολύτου Προστασίας της Φύσης. Επιπροσθέτως, η εξέταση της ευρύτερης περιοχής μελέτης ως προς το βιοτικό περιβάλλον, θα μπορούσε να συμβάλει στον καθορισμό περιφερειακών ζωνών ή οικολογικών διαδρόμων εκτός των NATURA 2000 (στους οικολογικούς διαδρόμους θα γίνει αναφορά και στο παρακάτω σημείο 4), καθώς προστατευόμενα είδη έχουν γεωγραφική εξάπλωση και εκτός των περιοχών Natura 2000.²

2. Από τη Μελέτη απουσιάζει ένα σαφές «όραμα», ή μια ή περισσότερες «γενικές αρχές», για τη διαχείριση των περιοχών - εκτός του θεσμικά δεδομένου στόχου διατήρησης οικοτόπων και ειδών- που θα περιμέναμε να θέσει μια Μελέτη σχεδιασμού της διαχείρισης ενός ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ προστατευόμενων περιοχών, που βρίσκεται σε μια ENIAΙΑ γεωγραφική ενότητα, είναι αναπόσπαστο μέρος της ζωής και της δραστηριότητας των Κρητικών, και ανήκει σε ένα εθνικό και ευρωπαϊκό ΔΙΚΤΥΟ προστατευόμενων περιοχών. Ένα τέτοιο όραμα θα μπορούσε, για παράδειγμα, να αφορά στην αποφυγή διάνοιξης νέων οδών εντός των περιοχών NATURA 2000, στον αποκλεισμό των εγκαταστάσεων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας από όλες τις Ζώνες χρήσεων γης, η *a priori* επιλογή για αυστηροποίηση του καθεστώτος προστασίας στο σύνολο των εκτάσεων όπου υφίστανται οικότοποι με δενδρώδεις διαπλάσεις, η πρόβλεψη για ενσωμάτωση καλών πρακτικών «φιλικού προς τα οικοσυστήματα σχεδιασμού» και λύσεων βασισμένων στη φύση σε έργα που θα επιτρέπονται εντός των Ζωνών χρήσεων γης (π.χ. αποτελέσματα του έργου LIFE00 ENV/GR/ Μεσογειακοί Υγρότοποι και Ταμειυτήρες. *Επιδεικτική διαχείριση πολλαπλών σκοπών στις υδατοσυλλογές της Κρήτης* (2005) και του έργου LIFE17 NAT/GR/000514 LIFE Bonelli East Med – *Διατήρηση και Διαχείριση του πληθυσμού του Σπιζαετού στην ανατολική Μεσόγειο*, Διάρκεια: 1/9/2018 – 28/2/2023, για το σχεδιασμό των υδατοσυλλογών άρδευσης), η πρόβλεψη για σταδιακή ενσωμάτωση της κυκλικής οικονομίας στις ασκούμενες δραστηριότητες κ.ά.

3. Συμφωνούμε με την ονοματοδοσία «Πάρκο οικοανάπτυξης Ψηλορείτη», διότι προσδιορίζει μία αναπτυξιακή δυνατότητα που έχει η περιοχή, σε συνδυασμό με το φυσικό της κεφάλαιο (η ευρύτερη

¹ Ενδεικτικά:

Kougioumoutzis K, Kokkoris IP, Panitsa M, Kallimanis A, Strid A, Dimopoulos P. "Plant Endemism Centres and Biodiversity Hotspots in Greece". *Biology* (Basel). 2021;10(2):72. Published 2021 Jan 20. doi:10.3390/biology10020072

Médail, Fr. & Quézel, P. "Biodiversity Hotspots in the Mediterranean Basin: Setting Global Conservation Priorities", *Conservation Biology* Volume 13, No. 6, December (1999).

Menteli, V., Krigas, N., Avramakis, M. et al. "Endemic plants of Crete in electronic trade and wildlife tourism: current patterns and implications for conservation". *J of Biol Res-Thessaloniki* 26, 10 (2019). <https://doi.org/10.1186/s40709-019-0104-z>

Τσαντίλης Δήμος, «Κρήτη: Μια ήπειρος σ' ένα νησί». Έκδοση του Μουσείου Φυσικής Ιστορίας Κρήτης (2014).

² Spiliopoulou, K., Dimitrakopoulos, P.G., Brooks, T.M. et al. The Natura 2000 network and the ranges of threatened species in Greece. *Biodivers Conserv* 30, 945–961 (2021). <https://doi.org/10.1007/s10531-021-02125-7>. "[...] Crete and Peloponnese are the two regions with the highest percentage of threatened species, with Natura 2000 sites overlapping on average 62.3% with the threatened species' ranges for the former, but only 30.6% for the latter".

περιοχή είναι ενταγμένη στα Παγκόσμια Γεωπάρκα της UNESCO, ως «Φυσικό Πάρκο Ψηλορείτη»). Στην ΕΠΜ όμως δεν εξηγείται η «οικοανάπτυξη». Επίσης συμφωνούμε με την ονοματοδοσία του «Φυσικού Αρχαιολογικού Πάρκου Γιούχτα-Αγίας Ειρήνης», που επίσης αναδεικνύει το συνδυασμό φυσικού και ιστορικού – πολιτιστικού κεφαλαίου της περιοχής.

Αντιθέτως, θεωρούμε ότι πρέπει να αλλάξει η ονοματοδοσία:

- Του «Φυσικού Πάρκου Αστερουσίων», καθώς είναι απαραίτητο η «ταυτότητα» της περιοχής να αναδεικνύει και το σπουδαίο ιστορικό – πολιτιστικό κεφάλαιο του τόπου, αλλά και την αναπτυξιακή του τάση. Και τα δύο αυτά χαρακτηριστικά, σε συνδυασμό με το φυσικό κεφάλαιο, τεκμηριώνονται από την ένταξη της ευρύτερης περιοχής στο Απόθεμα Βιόσφαιρας της UNESCO (σχετική μελέτη της Περιφέρειας Κρήτης και της Αναπτυξιακής Ηρακλείου: «Διαμόρφωση και υποβολή πρότασης για την ένταξη της οροσειράς των Αστερουσίων στο Δίκτυο περιοχών MaB/UNESCO», Γ' Φάση, Νοέμβριος 2018).
- Ομοίως του «Φυσικού Πάρκου Σητείας», καθώς η ευρύτερη περιοχή αποτελεί Παγκόσμιο Γεωπάρκο της UNESCO.

4. Η Μελέτη τονίζει την πρόβλεψη του Νόμου 4685/2020 για εστίαση της ΕΠΜ και στην αναγκαιότητα ή μη θεσμοθέτησης περιφερειακών ζωνών και οικολογικών διαδρόμων (άρθρο 47), και «προαναγγέλει» (Κεφάλαιο 1.3) ότι στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων καθορισμού των Ζωνών χρήσεων γης (Κεφάλαιο 4) θα διατυπωθούν προτάσεις για τον καθορισμό περιοχών εκτός Natura 2000, που δύνανται να λειτουργήσουν ως οικολογικοί διάδρομοι. Μάλιστα, παρά το γεγονός ότι στους χάρτες ζωνών σημαντικότητας που προέκυψαν από την εφαρμογή της μεθοδολογίας σύνθεσης και αξιολόγησης του προστατευτέου αντικειμένου (Κεφάλαιο 4), προέκυψαν τέτοιες σημαντικές περιοχές εκτός NATURA, **τελικά η Μελέτη δεν προτείνει περιφερειακές ζώνες και οικολογικούς διαδρόμους (αφορά κυρίως την ορνιθοπανίδα)**. Όπως αναφέρθηκε στο σημείο (1), πηγές στοιχείων για την πρόταση και τεκμηρίωση καθορισμού περιφερειακών ζωνών και οικολογικών διαδρόμων θα μπορούσαν να είναι:

- Τα προστατευτέα είδη και οι οικότοποι με γεωγραφική κατανομή εκτός NATURA 2000 από τη βιβλιογραφία, αλλά και από τα στοιχεία που δόθηκαν από τους επιστήμονες για την ΕΠΜ, όπως είναι τα στοιχεία καταγραφών και για θέσεις τροφοληψίας και φωλιάσματος πουλιών. Ειδικά για το θέμα αυτό, η Μελέτη (Κεφάλαιο, 3, υποκεφάλαιο 3.2) αναφέρει: *«Τέλος στην προσπάθειά μας να εντοπίσουμε τυχόν σημαντικά στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος εκτός περιοχών Natura που συνδέονται από οικολογική άποψη με το προστατευτέο αντικείμενο της περιοχής μελέτης μας, ελέγξαμε τη δραστηριότητα των ειδών (θέσεις τροφοληψίας, φωλιάσματος, κ.λπ) και εκτός περιοχών Natura. Η διερεύνηση αυτή έγινε μέσω των καταγραφών που έχουν πραγματοποιηθεί από τους ειδικούς επιστήμονες κυρίως για τα είδη ορνιθοπανίδας, τα οποία κινούνται σε μεγάλες αποστάσεις. Με αυτό τον τρόπο εντοπίστηκαν ορισμένες θέσεις (ενδιαιτήματα) για είδη ορνιθοπανίδας οι οποίες θα πρέπει να προσεγγισθούν μελλοντικά όχι ως περιφερειακές ζώνες αλλά ως περιοχές που χρήζουν μελέτης και έρευνας και πιθανόν θα πρέπει να υλοποιηθεί ένα πρόγραμμα παρακολούθησης».*

- Οι εκτός NATURA περιοχές των δύο Γεωπάρκων, όπου μάλιστα 25 χαρακτηρισμένοι γεώτοποι από σύνολο 83 του Ψηλορείτη, και 55 από σύνολο 82 της Σητείας βρίσκονται εκτός NATURA (στοιχεία από την ΕΠΜ, Κεφάλαιο 2, υποκεφάλαιο 2.1.2) και του MaB UNESCO.

- Οι Σημαντικές Περιοχές για τα Πουλιά της Ελλάδας / Important Bird Areas – IBAs, οι οποίες εκτείνονται και πέραν των ορίων των Ζωνών Ειδικής Προστασίας NATURA 2000.

- Τα τμήματα των πολυγώνων που ορίστηκαν για τον χωρικό προσδιορισμό σημαντικών περιοχών/ενδιαιτημάτων των ειδών ορνιθοπανίδας (Κεφάλαιο 2, υποκεφάλαιο 2.2.4.3), αλλά τελικά δεν ενσωματώθηκαν στην υπόλοιπη εφαρμογή της μεθοδολογίας, επειδή (τα τμήματα αυτά) βρίσκονται εκτός των ΖΕΠ εκτός των ΕΖΔ. Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι *«Οι αποστάσεις ασφαλείας για τις ανθρώπινες δραστηριότητες ορίστηκαν στα 5 km για το Γυπαετό και 3 km για το Όρνιο και τα δύο είδη αετών και 1 km για τον Πετρίτη [παρατίθεται βιβλιογραφία τεκμηρίωσης] στη συνέχεια οι δακτύλιοι των ειδών ενώθηκαν σε μεγαλύτερους δακτύλιους-πολύγωνα και πραγματοποιήθηκε η αντιστοίχιση τους με τις ΖΕΠ στις οποίες με οποιοδήποτε τρόπο έρχονται σε επαφή. Οι δακτύλιοι-πολύγωνα των ειδών που επιλέχθηκαν για περαιτέρω επεξεργασία είτε*

περιέχονται μέσα στις ΖΕΠ, είτε τις καλύπτουν ολοκληρωτικά ή τμηματικά». Και: «Τα τμήματα των ενδιαμιγμάτων που βρίσκονται εκτός των ορίων οποιασδήποτε προστατευόμενης περιοχής δύναται να χρησιμοποιηθούν για τον καθορισμό περιφερειακών ζωνών, σύμφωνα με τη γνώμη της ομάδας μελέτης» στο Κεφάλαιο 4, υποκεφάλαιο 4.2.2.2.

➔ **Θεωρούμε ότι πρέπει να επανεξεταστεί ο καθορισμός περιφερειακών ζωνών προστασίας και οικολογικών διαδρόμων και να μην προσεγγισθούν αυτές μελλοντικά ως περιοχές όπου πρέπει να υλοποιηθεί ένα πρόγραμμα παρακολούθησης.**

ΔΙΙ. Ειδικότερες παρατηρήσεις ως προς τη μεθοδολογία:

α) Η μεθοδολογία για την οριοθέτηση των τεσσάρων Ζωνών προστασίας στην ΕΠΜ είναι μοιρασμένη κυρίως μεταξύ του «Κεφαλαίου 3 – Συνολική εκτίμηση και σύνθεση στοιχείων» και του «Κεφαλαίου 4 – Αξιολόγηση / Οριοθέτηση περιοχής και προστατευτέου αντικειμένου» και περιγράφεται με διαφορετικό τρόπο, χωρίς ο αναγνώστης της Μελέτης να μπορεί τελικά να συνθέσει επακριβώς τα βήματα και να επαληθεύσει τα στάδια της διαδικασίας.

Στα βήματα που ακολουθούνται γίνονται διαδοχικές αξιολογήσεις του προστατευτέου αντικειμένου, ως προς τις παραμέτρους που εκφράζουν την κατάστασή του, με αναγωγή των αποτελεσμάτων σε διαστήματα τιμών και σε συνδυασμούς αυτών, ώστε τελικά δεν γνωρίζουμε πόση και ποια πληροφορία «χάνεται» από τα είδη και τους οικοτόπους, καθώς και αν και κατά πόσο καταλήγουμε σε νοητή κατάτμηση ενιαίων στην πραγματικότητα οικοσυστημάτων, και παράλληλα σε συρρίκνωση του καθεστώτος προστασίας, αφού οι «Ζώνες Απόλυτης Προστασίας της Φύσης» (ΖΑΠΦ) καταλήγουν να είναι περιορισμένες σε αριθμό και έκταση, ενώ η πλειοψηφία τους αφορά σε σπήλαια, όπου η προστασία είναι σημειακή.

Αντιθέτως, είναι πιο σαφείς οι συνδυασμοί παραμέτρων που αξιολογήθηκαν ως ενδείξεις για την ανάγκη λήψης θεσμικών και διαχειριστικών μέτρων για οικοτόπους και είδη (Ιεράρχηση των προτεραιοτήτων διαχείρισης για τη λήψη θεσμικών και διαχειριστικών μέτρων).

β) Έχουν καθοριστεί οι Εθνικοί στόχοι διατήρησης φυσικών τύπων οικοτόπων και ειδών ενωσιακού ενδιαφέροντος, με τη σχετική 22 Υπουργική Απόφαση, αλλά δεν έχουν καθοριστεί στόχοι διατήρησης ανά ΕΖΔ, χωρίς αυτό να είναι ευθύνη της Μελετητικής Ομάδας, οπότε δεν διευκολύνεται η αξιολόγηση του προστατευτέου αντικειμένου και ο τελικός σχεδιασμός της διαχείρισης. Η Μελετητική Ομάδα ανέπτυξε μια σύνθετη μεθοδολογία προκειμένου να προσδιορίσει τις προτεραιότητες προστασίας.

γ) Η Μελέτη αναδεικνύει την ανάγκη για απόκτηση ή συμπλήρωση γνώσης και για αξιολόγηση της προστασίας, μέσω έρευνας, για πολλά είδη και οικοτόπους. Συγκεκριμένα: «Σε ό,τι αφορά στους τύπους οικοτόπων και τα είδη πανίδας, των οποίων τα στοιχεία αξιολόγησης εντός του τόπου είναι άγνωστα και δεν έχουν συμπληρωθεί στο Τυποποιημένο Έντυπο Δεδομένων, ομαδοποιούνται διακριτά και για αυτά τίθεται ως προτεραιότητα η συλλογή πρωτογενών δεδομένων και η βελτίωση της γνώσης μέσω μελετών βάσης». Η «Αύξηση της επιστημονικής γνώσης» είναι ένας από τους στρατηγικούς στόχους της Εθνικής Στρατηγικής και του Σχεδίου Δράσης για τη Βιοποικιλότητα (ΥΠΕΝ, 2014), οπότε πιστεύουμε ότι άμεσα θα υλοποιηθούν δράσεις για την επίτευξη του στόχου αυτού.

Όμως παρατηρούμε ότι οι οικοτόποι με ελλiptή δεδομένα (Κεφάλαιο 3, υποκεφάλαιο 3.1.1 και Πίνακας 3.1.1-1) δεν προτεραιοποιήθηκαν ως προς την αναγκαιότητα λήψης θεσμικών και διαχειριστικών μέτρων. Ακολουθούν τα είδη χλωρίδας, πανίδας και ορνιθοπανίδας, για τα οποία τα διαθέσιμα δεδομένα είναι ελλiptή (Κεφάλαιο 3, Πίνακες 3.1.1-2. και 3.1.1-3). Για τα είδη χλωρίδας και πανίδας αναφέρεται: «Όπως φαίνεται και στον ως άνω πίνακα πρόκειται για 132 είδη (1 αμφίβιο, 79 ασπόνδυλα, 12 θηλαστικά, 36 είδη χλωρίδας και 4 ερπετά) τα οποία κατανέμονται στο σύνολο των περιοχών Natura 2000 της Κεντρικής και Ανατολικής Κρήτης. Σε αυτά συγκαταλέγονται είδη του παραρτήματος II της Οδηγίας 92/43/ΕΚ, είδη των παραρτημάτων IV και V της Οδηγίας 92/43/ΕΚ, είδη του Εθνικού Κόκκινου Καταλόγου, ενδημικά είδη, είδη που προστατεύονται από διεθνείς συμβάσεις κ.ά, όλα με ιδιαίτερη σημασία/σημαντικότητα για την περιοχή μελέτης». Τα είδη της ορνιθοπανίδας με ελλiptή δεδομένα (Πίνακας 3.1.1-3) είναι ακόμη περισσότερα σε αριθμό.

Οπότε, αν και αναγνωρίζεται η σημασία των ειδών αυτών, και έμμεσα δίδεται μια πρώτη εικόνα για τη σπανιότητά τους και την κατάστασή τους (ενδημικά, προστατευόμενα από διεθνείς συμβάσεις, ενταγμένα στον Εθνικό Κατάλογο Ερυθρών Δεδομένων κ.λπ.), αυτά δεν εντάσσονται στο αξιολογούμενο προστατευτέο αντικείμενο, αλλά καταγράφεται ως ανάγκη η συλλογή πρωτογενών δεδομένων και η βελτίωση της γνώσης επ' αυτών μέσω μελετών βάσης.

Τελικά, από την εξαίρεση αυτών των προαναφερθέντων ειδών απέμειναν ελάχιστα είδη ως προτεραιότητας για τη λήψη θεσμικών μέτρων, και συγκεκριμένα:

- Έξι (6) είδη χλωρίδας και πανίδας είδη υψηλής προτεραιότητας και τέσσερα είδη (4) μέσης προτεραιότητας.
- Οκτώ (8) είδη ορνιθοπανίδας υψηλής προτεραιότητας και εννέα (9) μέσης προτεραιότητας.

→ **Θεωρούμε ότι τα είδη, αλλά και οι οικοτόποι, με ελλιπή δεδομένα πρέπει να επαναξιολογηθούν με βάση τα κριτήρια ένταξής τους στους διάφορους καταλόγους προστατευτέων αντικειμένων που προαναφέρθηκαν και να δοθεί, όπου απαιτείται, αυξημένη προτεραιότητα λήψης μέτρων προστασίας.**

δ) Είναι θετικό ότι στην αξιολόγηση των τύπων οικοτόπων συμπεριελήφθησαν και τύποι φυσικών οικοτόπων εθνικού ενδιαφέροντος (ελληνικοί τύποι οικοτόπων) και ανθρωπογενείς τύποι οικοτόπων, σύμφωνα με την γνώμη των ειδικών επιστημόνων.

ε) Για τον καθορισμό των Ζωνών σημαντικότητας για προστασία, οι οποίες έδωσαν στη συνέχεια τις Ζώνες Χρήσεων γης, η μεθοδολογία λαμβάνει υπόψη μόνο το βιοτικό περιβάλλον (οικοτόποι, είδη) και τις απειλές που αυτό δέχεται. Θα περιμέναμε όμως να είχαν ενσωματωθεί και στοιχεία του αβιοτικού περιβάλλοντος, που αποτελούν και σημαντικά λειτουργικά τμήματα των οικοσυστημάτων, με ιδιαίτερη οικολογική, γεωλογική ή γεωμορφολογική αξία:

- **Οι γεώτοποι των Γεωπάρκων UNESCO Σητείας και Ψηλορείτη** (έγινε αναφορά σε αυτούς και παραπάνω, στην παράγραφο Δ.Ι.4).

- **Οι μικροί παράκτιοι νησιωτικοί υγρότοποι**, οι οποίοι από το 2012 έχουν οριοθετηθεί και τεθεί στο καθεστώς προστασίας του Π.Δ. «Έγκριση καταλόγου μικρών νησιωτικών υγροτόπων και καθορισμός όρων και περιορισμών για την προστασία και ανάδειξη των μικρών παράκτιων υγροτόπων που περιλαμβάνονται σε αυτόν» (ΦΕΚ ΑΑΠ 229/19.06.2012).

Στον παρακάτω πίνακα αναφέρεται σε ποια Ζώνη χρήσεων γης έχει εντάξει η Μελέτη τους παράκτιους νησιωτικούς υγροτόπους της περιοχής μελέτης.

Μικρός παράκτιος νησιωτικός υγρότοπος	Σε ποια από τις 4 Ζώνες χρήσεων γης της ΕΠΜ βρίσκεται και παρατηρήσεις
Εκβολή Κουρταλιώτη (Λίμνη Πρέβελη)	«Ζώνη Απολύτου Προστασίας της Φύσης», αλλά το παράκτιο τμήμα της εκβολής είναι σε «Ζώνη Προστασίας της Φύσης».
Εκβολή Πλατανέ (Ρέθυμνο)	Ζώνη Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών.
Παραλία Σταυρωμένου (Ρέθυμνο)	Η έκταση του υγροτόπου είναι 8,00 στρέμματα. Η ζώνη επαφής της εκβολής με τη θάλασσα, η ευρύτερη ζώνη της ακτής Σταυρωμένου, καθώς και η όμορη θαλάσσια περιοχή βρίσκονται εντός NATURA 2000 με Κωδικό GR 4330004 «Πρασιανό Φαράγγι – Πατσός – Σφακορύακο Ρέμα – Παραλία Ρεθύμνου και Εκβολή Γεροποτάμου – Ακρωτήριο Λιανός Κάβος – Περιβόλια». Ο υγρότοπος είναι σε «Ζώνη Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών».
Εκβολή Γεροποτάμου Μεσσαράς	«Ζώνη Απολύτου Προστασίας της Φύσης», αλλά πρέπει να ελεγχθούν τα όρια της Ζώνης σε σχέση με αυτά του υγροτόπου από το Προεδρικό Διάταγμα.

Εκβολή ρύακα Κάτω Ζάκρου	Ζώνη Προστασίας της Φύσης
Κουρεμένοις	Ζώνη Βιώσιμης Διαχείρισης Φυσικών Πόρων
Χιόνα	Ζώνη Προστασίας της Φύσης

Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι η ενσωμάτωση περισσότερων κριτηρίων αξιολόγησης των περιοχών θα επέφερε αλλαγές στη χάραξη των Ζωνών. Για παράδειγμα, στη μελέτη «Διαμόρφωση και υποβολή πρότασης για την ένταξη της οροσειράς των Αστερουσίων στο Δίκτυο περιοχών MaB/UNESCO», Γ' Φάση, Νοέμβριος (2018) (σελ. 28, χάρτης σελ. 39, σελ. 40), «Η οριοθέτηση των ζωνών πυρήνων και των περιφερειακών ζωνών, ορίστηκε με βάση κριτήρια διατήρησης, λαμβάνοντας υπόψη προστατευόμενες περιοχές που ορίζονται με βάση κοινοτικά (περιοχές δικτύου Natura) και εθνικά κριτήρια (ΚΑΖ, εγκεκριμένοι αρχαιολογικοί χώροι) και υπάρχουν ήδη για αυτές κανονιστικές διατάξεις που ρυθμίζουν τις επιτρεπόμενες σε αυτές δραστηριότητες. Στο πλαίσιο αυτό λήφθηκαν υπόψη και τα περιφερειακά σχέδια (Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, Λεκανών Απορροής) αλλά και σχετικές μελέτες οριοθέτησης ζωνών που έχουν εκπονηθεί στο παρελθόν (Ειδική Περιβαλλοντική Μελέτη (ΕΠΜ) στο πλαίσιο προγράμματος LIFE B4-3200/98/444: «Προστασία του Γυπαετού στην Ελλάδα», το 2001, και Διαχειριστικό Σχέδιο (ΔΣ) για τον Ορεινό όγκο των Αστερουσίων που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος LIFE 02/NAT/GR/8492: «Δράσεις Προστασίας για το Γυπαετό και τη βιοποικιλότητα στην Κρήτη», το 2004. Αντίθετα, η οριοθέτηση των μεταβατικών ζωνών βασίζεται στο κριτήριο της «υπαγωγής» σε μια ενιαία γεωγραφική ενότητα (οροσειρά Αστερουσίων) η οποία δίνει στους κατοίκους της την κοινή ταυτότητά τους, ενώ η μορφολογία έχει οδηγήσει σε σημαντικά μικροοικουστήματα και κοινές χρήσεις γης για αιώνες, που με τη σειρά τους σχετίζονται με τη χαρακτηριστική βλάστηση, τα ενδιαίτηματα και το ανθρωπογενές περιβάλλον της περιοχής». (Επισήμανση: Στη συγκεκριμένη μελέτη ένταξης των Αστερουσίων στα MaB UNESCO «η συμπερίληψη των επιμέρους εκτάσεων της περιοχής μελέτης σε ζώνες, δεν αλλάζει το σημερινό καθεστώς χρήσεων γης ούτε προσθέτει νέους περιορισμούς στις ανθρώπινες δραστηριότητες πέραν εκείνων που ήδη ισχύουν σε εφαρμογή της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας»).

→ Θεωρούμε ότι πρέπει όλοι οι προαναφερθέντες υγρότοποι να οριοθετηθούν στην ΕΠΜ σύμφωνα με τις συντεταγμένες των ορίων τους από το Π.Δ., να τεθούν ως Ζώνες Απολύτου Προστασίας της Φύσης με το καθεστώς του Προεδρικού Διατάγματος, και περιμετρικά αυτών να οριστεί ανάλογης έκτασης Ζώνη Προστασίας της Φύσης, έτσι ώστε να προστατευθούν περαιτέρω από την πίεση των χρήσεων της παράκτιας ζώνης. Σε διαφορετική περίπτωση, η ΕΠΜ πρέπει να αιτιολογήσει τις αλλαγές στα όρια των υγροτοπικών αυτών εκτάσεων.

f) Για τα Καταφύγια Άγριας Ζωής, που είχαν οριοθετηθεί πριν την έκδοση του Νόμου 3937/2011 περί προστασίας της βιοποικιλότητας, γενικά έχουν υιοθετηθεί οι όροι και περιορισμοί του άρθρου 57 του Νόμου 2637/1998 (ΦΕΚ 200/Α/27-8-1998) «Σύσταση Οργανισμού Πιστοποίησης Λογαριασμών, Οργανισμού Πληρωμών και Ελέγχου Κοινοτικών Ενισχύσεων Προσανατολισμού και Εγγυήσεων, Οργανισμού Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων, Γενικών Διευθύνσεων και θέσεων προσωπικού στο Υπουργείο Γεωργίας και «Εταιρείας Αξιοποίησης Αγροτικής Γης»Α.Ε. και άλλες διατάξεις», από όπου και φαίνεται η ιστορική εξέλιξή τους από καταφύγια θηραμάτων σε περιοχές προστασίας πανίδας και χλωρίδας και των ενδιαιτημάτων αυτών. Απόσπασμα του άρθρου 57 παρατίθεται εδώ:

Άρθρο 57 - Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων του ν.δ. 86/1969 "Δασικός Κώδιξ" (ΦΕΚ 7 Α')

1. Από τη δημοσίευση του παρόντος νόμου τα υφιστάμενα καταφύγια θηραμάτων μετονομάζονται σε καταφύγια άγριας ζωής και διέπονται εφεξής από τις διατάξεις του ν.δ. 86/1969 και του παρόντος.

2. Στο άρθρο 253 του ν.δ. 86/1969, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 3 του ν. 177/1975 (ΦΕΚ 205 Α'), η φράση: '...του θηραματικού πλούτου και της άγριας πανίδος εν γένει αντικαθίσταται με τη φράση: 'των πληθυσμών των θηραμάτων και των λοιπών ειδών της άγριας πανίδας ως και των ειδών της αυτοφυούς χλωρίδας.'

3. Οι παράγραφοι 5, 6, 7 και 8 του άρθρου 254 του ν.δ. 86/1969, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 4 του ν. 177/1975 (ΦΕΚ 205 Α'), αντικαθίστανται ως εξής:

"5. Με αποφάσεις του οικείου Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, ιδρύονται καταφύγια άγριας ζωής σε δασικές, δασοσκεπείς, χορτολιβαδικές, ελώδεις, υγροτοπικές, αγροτικές, παρόχθιες, παραλίμνιες και παράκτιες εκτάσεις, καθώς και σε ερημονησίδες, με την προϋπόθεση ότι οι εκτάσεις αυτές, είτε είναι απαραίτητες για τη διατροφή, διαχείμανση, αναπαραγωγή ή τη διάσωση των ειδών της άγριας πανίδας ή αυτοφυούς χλωρίδας, είτε είναι απαραίτητες για την επιβίωση ενός ή περισσότερων ειδών της άγριας πανίδας ή αυτοφυούς χλωρίδας που είναι μοναδικά, σπάνια ή απειλούνται με εξαφάνιση ή είτε αποτελούν αντιπροσωπευτικό δείγμα τύπου βιότοπου.

6. Εντός των καταφυγίων άγριας ζωής απαγορεύεται η θήρα κάθε θηράματος και κάθε είδους της άγριας πανίδας, η σύλληψη κάθε είδους της άγριας πανίδας για μη ερευνητικούς σκοπούς, η καταστροφή κάθε είδους ζώνης με φυσική βλάστηση, η καταστροφή των ζωντανών φυτοφρακτών, η αμμοληψία, η αποστράγγιση και αποξήρανση ελωδών εκτάσεων, η ρύπανση των υδατικών πόρων και η ένταξη έκτασης καταφυγίου άγριας ζωής σε πολεοδομικό ή ρυμοτομικό σχεδιασμό. Η εκτέλεση έργων ή εργασιών και ιδίως, αλιευτικά έργα, έργα αναδάσμου, τουριστικές και βιομηχανικές εγκαταστάσεις, κατασκηνώσεις, λατομεία, μεταλλεία και δρόμοι εκτελούνται αφού προηγουμένως έχει υποβληθεί μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων Α' και έχει χορηγηθεί έγκριση περιβαλλοντικών όρων

Κατ' εξαίρεση επιτρέπεται η συλλογή ειδών της άγριας πανίδας και η μεταφορά τους προς εμπλουτισμό άλλων καταλλήλων περιοχών μόνον από τη Δασική Υπηρεσία.

7. Με απόφαση του οικείου Γενικού Γραμματέα της Περιφέρειας, που δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, μπορεί να απαγορεύεται ή να τίθενται όροι ή περιορισμοί στην άσκηση της αλιείας, γεωργίας, βοσκής, υλοτομίας, χρήσης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και της συλλογής και κοπής αρωματικών, βαφικών, αρτυματικών, μελισσοκομικών και ανθοκομικών διακοσμητικών φυτών για εμπορικούς σκοπούς.

8. Εντός των καταφυγίων άγριας ζωής η Δασική Υπηρεσία δύναται να προγραμματίζει και να εκτελεί ειδικά έργα βελτίωσης του βιοτόπου των καταφυγίων άγριας ζωής και έργα ικανοποίησης των οικολογικών αναγκών του βιολογικού κύκλου των ειδών της άγριας πανίδας και αυτοφυούς χλωρίδας και ιδίως αναδάσωση, διατήρηση ακαλλιέργητων εκτάσεων, διατήρηση εκτάσεων με παραδοσιακές καλλιέργειες, έργα αναβάθμισης και αποκατάστασης υγροσκοπικών εκτάσεων δημιουργία και ανάπτυξη ζωνών φυτικής βλάστησης, δημιουργία δενδροστοιχιών κατά μήκος των αγροτικών δρόμων και ελωδών εκτάσεων. Τα εν λόγω ειδικά έργα ενεργούνται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 16 του ν. 999/1979 (ΦΕΚ 289 Α').

→ Στη Μελέτη πρέπει να διευκρινιστεί πώς ελήφθη υπόψη το επί χρόνια ισχύον αυτό καθεστώς προστασίας, τόσο στην οριοθέτηση των Ζωνών, για τα τμήματα των περιοχών NATURA που είναι και ΚΑΖ, όσο και στην απαγόρευση της θήρας και στην επιβολή των υπόλοιπων περιορισμών για έργα και δραστηριότητες.

g) Στο υποκεφάλαιο 2.3.1.2 καταγράφονται τα θεσμοθετημένα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΓΠΣ) και Σχέδια Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτών Πόλεων (ΣΧΟΟΑΠ), οι εκεί προβλεπόμενες Περιοχές Ειδικής Προστασίας, καθώς και οι επιτρεπόμενες χρήσεις γης που αυτά καθορίζουν. Ωστόσο παρατηρήθηκαν οι εξής σημαντικές ελλείψεις:

→ Δεν αναφέρεται η αναγκαία αντιπαράθεση των θεσμοθετημένων χρήσεων των ΣΧΟΟΑΠ με αυτές που προτείνονται από την εξεταζόμενη Μελέτη στις αντίστοιχες περιοχές. Μια γενική παρατήρηση είναι ότι οι ισχύουσες δεσμεύσεις για τις Περιοχές Ειδικής Προστασίας των ΣΧΟΟΑΠ είναι σε πολλές περιπτώσεις αυστηρότερες από τις προτεινόμενες από τη Μελέτη.

→ Επιπλέον δεν έχουν καταγραφεί και δεν έχουν ληφθεί υπόψη τα παρακάτω θεσμοθετημένα ΓΠΣ – ΣΧΟΟΑΠ εντός της περιοχής μελέτης:

- ΓΠΣ οικισμού Σταλίδας Δήμου Μαλίων_ ΦΕΚ 443/Δ/28.5.2002.
- ΓΠΣ οικισμού Μαλίων_ ΦΕΚ 171/Δ/26.02.2004.
- ΣΧΟΟΑΠ Δήμου Γουβών_ ΦΕΚ 60/ΑΑΠ/16.02.2010.
- ΓΠΣ οικισμού Αρχανών Δήμου Αρχανών_ ΦΕΚ 699/Δ/22.6.1993.

- ΓΠΣ τέως Δήμου Ζαρού _ ΦΕΚ 300/ΑΑΠ/25.09.2012.
- ΓΠΣ Δήμου Τυμπακίου _ ΦΕΚ 175/ΑΑΠ/10.5.2010.
- ΓΠΣ Δήμου Σητείας _ ΦΕΚ 227/ΑΑΠ19.12.2006, ΦΕΚ 477/ΑΑΠ/29.10.2007.
- ΓΠΣ οικισμού Τζερμιάδου Ν. Λασιθίου _ ΦΕΚ 1220/Δ/22.12.1987.
- ΖΟΕ Ρεθύμνου _ ΦΕΚ 720/Δ/31.07.1987, τροποποίηση ΦΕΚ394/Δ/16.06.1989.
- ΓΠΣ Ρεθύμνου _ ΦΕΚ348/ΑΑΠ/01.10.2013.
- ΣΧΟΟΑΠ Δήμου Λαππαίων Ν. Ρεθύμνης _ ΦΕΚ 69/ΑΑΠ/23.02.2009, επικαιροποίηση ΦΕΚ 413/ΑΑΠ/21.11.2013.
- ΣΧΟΟΑΠ Δήμου Λάμπης Ν. Ρεθύμνης _ ΦΕΚ 161/ΑΑΠ/08.05.2012, τροποποίηση ΦΕΚ _161/Δ/22.05.2014.

→ Πρέπει να ληφθούν υπόψη και οι θεσμοθετημένες από τα ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ επεκτάσεις οικισμών και να εξαιρεθούν από τις δεσμεύσεις της Μελέτης.

→ Να ληφθούν υπόψη και τα νέα ΓΠΣ – ΣΧΟΟΑΠ, τα οποία είναι σε τελική φάση και πρόκειται να δημοσιευτούν σε ΦΕΚ.

→ Δεν αναφέρονται όλοι οι οριοθετημένοι οικισμοί. Ενδεικτικά παραθέτουμε τους παρακάτω μη καταγεγραμμένους οικισμούς στο Φυσικό Πάρκο Οροπεδίου:

ΡΟΥΣΣΑΚΙΑΝΑ,ΤΑ (ΦΕΚ-658/Δ/1986).

ΑΡΓΥΡΟ ΝΕΡΟ,ΤΟ (ΦΕΚ-658/Δ/1986).

ΡΟΥΣΣΑΠΙΔΙΑ, Η (ΦΕΚ-217/Δ/1986).

ΑΝΩ ΑΜΥΓΔΑΛΟΙ, ΟΙ (ΦΕΚ-861/Δ/1986).

Εν μέρει εντός: ΛΑΤΣΙΔΑ, Η (ΦΕΚ-1088/Δ/1986).

ΜΙΝΟΣ,Ο (ΦΕΚ-427/Δ/1986).

(Η ονομασία «Σελάκανο» που αναφέρεται στην ΕΠΜ, αντιστοιχεί στον οικισμό των Μαθοκοτσανών).

→ Ανάλογος έλεγχος των οριοθετημένων οικισμών πρέπει να γίνει και στις υπόλοιπες περιοχές και να συμπληρωθούν τυχόν μη καταγεγραμμένοι οικισμοί.

→ Να αναφερθεί στην ΕΠΜ το καθεστώς που θα διέπει συγκεντρώσεις κατοικιών, που δεν αποτελούν οριοθετημένους οικισμούς, σύμφωνα με την πολεοδομική νομοθεσία.

h) Στο Κεφάλαιο 4 (υποκεφάλαιο 4.2.2.3 «Στάδιο 3: Χάραξη και χαρακτηρισμός ζωνών προστασίας») αναφέρεται ότι για την τελική χάραξη των ζωνών προστασίας ελήφθησαν υπόψη, μεταξύ άλλων, «Οι ζώνες προστασίας οι οποίες έχουν προβλεφθεί στα πλαίσια παλαιότερων Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών (ΕΠΜ) ή/και Σχεδίων Διαχείρισης (ΣΔ)», χωρίς να αναφέρεται για ποιες πρόκειται.

→ Πρέπει να συμπληρωθεί ποιες είναι αυτές οι ΕΠΜ/ΣΔ και να αναφερθεί πώς αξιοποιήθηκαν στη χάραξη των Ζωνών Προστασίας.

Δ.ΙΙΙ Ειδικότερες παρατηρήσεις για το αποτέλεσμα της οριοθέτησης των τεσσάρων Ζωνών χρήσεων γης:

Α) Για τη μετάπτωση από τις τρεις Ζώνες σημαντικότητας για προστασία στις τέσσερις Ζώνες Χρήσεων γης, στο Κεφάλαιο 4 (υποκεφάλαιο 4.2.2.3 «Στάδιο 3: Χάραξη και χαρακτηρισμός ζωνών προστασίας») αναφέρεται ότι: «Σύμφωνα με την παρούσα μεθοδολογία η υιοθέτηση ενός από τους πιο πάνω χαρακτηρισμούς βασίζεται καταρχήν στη σημαντικότητα προστασίας κάθε ζώνης όπως αυτή έχει εκτιμηθεί στο Στάδιο 2. Η αντιστοιχισή είναι καταρχήν η εξής:

- 0,0-49=Ζώνη χαμηλής σημαντικότητας προστασίας - Ζώνη Διαχείρισης Οικοτόπων και Ειδών ή Ζώνη Βιώσιμης Διαχείρισης Φυσικών Πόρων.

- 0,5-0,74=Ζώνη μέσης σημαντικότητας προστασίας - Ζώνη Προστασίας της Φύσης ή Ζώνη Διαχείρισης Οικοτόπων και Ειδών.

- 0,75-1=Ζώνη υψηλής σημαντικότητας προστασίας - Ζώνη Απόλυτης Προστασίας της Φύσης ή Ζώνη Προστασίας της Φύσης».

→ Στο σημείο αυτό της Μελέτης πρέπει να προστεθούν τα κριτήρια μετάπτωσης στις Ζώνες χρήσεων γης (ή να γίνει παραπομπή στα σημεία της Μελέτης όπου εξηγείται αυτό).

→ Ειδικά ως προς τις Ζώνες υψηλής σημαντικότητας προστασίας, πρέπει να επανεξεταστεί και να εξηγηθεί ο μικρός αριθμός και η περιορισμένη έκταση των Ζωνών Απολύτου Προστασίας της Φύσης, έναντι των Ζωνών Προστασίας της Φύσης.

Ενδεικτικά αναφέρουμε την περίπτωση των Δυονησάδων, όπου προκύπτει Ζώνη υψηλής σημαντικότητας προστασίας τόσο ως προς την ΕΖΔ, όσο και ως προς τη ΖΕΠ, αλλά τελικά μόνο μια μικρή νησίδα βόρεια της Δραγονάδας ορίστηκε ως Ζώνη Απολύτου Προστασίας της Φύσης, και η υπόλοιπη έκταση των Δυονησάδων ορίστηκε ως Ζώνη Προστασίας της Φύσης.

Β) Τα ΕΣΧΑΣΕ στις περιοχές της Ιτάνου και του Καβουσίου ελήφθησαν υπόψη, και οι εκτάσεις στις οποίες αφορούν ορίστηκαν ως Ζώνες Διαχείρισης Φυσικών Πόρων. Στην περίπτωση του ΕΣΧΑΣΕ στο Καβούσι, όπου η περιοχή αναδείχτηκε ως μέσης και υψηλής σημαντικότητας προστασίας, η ίδια η επένδυση, για την οποία οριοθετήθηκε τελικά Ζώνη Διαχείρισης Φυσικών Πόρων (Χάρτης 9), συνιστά απειλή για την περιοχή, αφού σύμφωνα με τη Μελέτη: «Τέλος αξίζει να αναφερθεί ότι βασική απειλή για την περιοχή αποτελεί η τουριστική επένδυση που είχε ενταχθεί στο ν.3894/2010. Πρόκειται για το επενδυτικό σχέδιο «ΟΜΙΛΟΣ ΜΕΤΑΞΑ – MARIS SA» / «CAPE THOLOS LUXURY RESORT & SPA» (ΦΕΚ 1624/Β/ 10-5-2019 & ΦΕΚ 4669/Β/19-12- 2019), το οποίο αφορά στην κατασκευή και λειτουργία τουριστικών καταλυμάτων και ειδικών τουριστικών υποδομών στην περιοχή του Καβουσίου».

→ Επομένως πρέπει να τεκμηριωθεί η προτεινόμενη ζωνοποίηση χρήσεων γης στην περιοχή του Καβουσίου.

Γ) Τα σπήλαια και βάραθρα ορίστηκαν ως σημειακές Ζώνες Απολύτου Προστασίας της Φύσης, κυρίως λόγω της σημασίας τους για τα χειρόπτερα και τα ασπόνδυλα. Για παράδειγμα, στον Ψηλορείτη και οι 7 Ζώνες Απολύτου Προστασίας της Φύσης που καθορίστηκαν είναι σημειακές και είναι σπήλαια ή βάραθρα.

→ Όμως γεννάται το ερώτημα: Ποια ακριβώς είναι η Ζώνη που προστατεύεται απολύτως; Η είσοδος του σπηλαίου; Η επιφάνεια του εδάφους σε αντίστοιχη έκταση με εκείνη που έχει το σπήλαιο, αν είναι γνωστή; Η έκταση του σπηλαίου και μια περιμετρική ζώνη;

Δ) → Να οριστεί ως Ζώνη Απολύτου Προστασίας της Φύσης το μικρο-απόθεμα της χορστρισσέας των δολινών στη θέση «Πετραδολάκια» του Ψηλορείτη, που χαρακτηρίστηκε ως Προστατευόμενος Φυσικός Σχηματισμός με απόφαση της Συντονίστριας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Κρήτης: ΦΕΚ 250 Δ'/18.05.2020 «Χαρακτηρισμός ως Προστατευόμενων Φυσικών Σχηματισμών (Protected Natural Formations) εδαφικών επιφανειών-θέσεων Μικρο-Αποθέματος του είδους *Horstrissea dolinicola*, συνολικού εμβαδού 38.076,31 τ.μ., που βρίσκονται στη τοποθεσία «Πετραδολάκια» όρους Ίδη - Ψηλορείτη, Δήμου Ανωγειών, Π.Ε. Ρεθύμνου Κρήτης (GR4330005)».

Ε) Ενδημικά και σπάνια φυτικά είδη εντάσσονται σε Ζώνες Προστασίας της Φύσης και σε Ζώνες Διατήρησης Οικοτόπων και Ειδών. Ενδεικτικά αναφέρονται η αμπελιτσά (*Zelkova abelicea*), που είναι το μοναδικό ενδημικό είδος δέντρου της Κρήτης, και το κρητικό κεφαλάνθηρο (*Cephalanthera cucullata*) στον Ψηλορείτη, κηρυγμένο διατηρητέο μνημείο της φύσης (Απόφαση Υπουργού Γεωργίας 180324/67011985, ΦΕΚ 589 Β/2-10-1985).

→ Γεννάται το ερώτημα: Πώς διασφαλίζεται η προστασία των ειδών αυτών, και άλλων με τα ίδια χαρακτηριστικά (ενδημικά – σπάνια), από τις χρήσεις που επιτρέπονται στις Ζώνες αυτές;

Στ) Για την Περιοχή Προστασίας της Βιοποικιλότητας Νήσου Χρυσής συμφωνούμε με τα σχόλια και τις προτάσεις που αναφέρονται στο από 9 Φεβρουαρίου 2022 έγγραφο της Επιτροπής Εφαρμογής και Παρακολούθησης του Σχεδίου Δράσης της Νήσου Χρυσής.

Ζ) → Στη Μελέτη αναφέρεται ότι «Ο ακριβής καθορισμός των ορίων της κάθε ζώνης θα πρέπει να γίνεται με κατά το δυνατόν σταθερά φυσικά ή τεχνητά γραμμικά στοιχεία του εδάφους (π.χ. δρόμοι, κοίτες

ποταμών, αναχώματα, κανάλια κ.λπ.) ή νοητές πολυγωνικές γραμμές που συνδέουν σημεία οριζόμενα από γεωγραφικές συντεταγμένες». Πρέπει να τηρηθεί η οριοθέτηση κατά το δυνατόν, ώστε να είναι ευδιάκριτα τα όρια των ζωνών.

ΔΙV. Ειδικότερες παρατηρήσεις ως προς τις επιτρεπόμενες χρήσεις εντός των τεσσάρων Ζωνών Χρήσεων γης:

i) Είναι θετικό το γεγονός ότι η Μελετητική Ομάδα έθεσε περιορισμούς και εξειδικεύσεις σε πολλές από τις ειδικές χρήσεις που προτείνει εντός των τεσσάρων Ζωνών χρήσεων γης, όπως προβλέπεται από τον Νόμο 4685/2020, που τροποποίησε το Π.Δ. 59/2018 περί κατηγοριών χρήσεων γης.

ii) Η Ζώνη Βιώσιμης Διαχείρισης Φυσικών Πόρων (ΖΒΔΦΠ) είναι η μόνη από τις τέσσερις Ζώνες όπου επιτρέπεται η με αριθμό (52) δραστηριότητα με τίτλο «Ήπια θαλάσσια αναψυχή (κολύμβηση, ιστιοσανίδα, καταδύσεις, υποβρύχια φωτογράφιση κ.λπ.)».

→ Η συγκεκριμένη δραστηριότητα, κατά την άποψή μας, πρέπει να επιτρέπεται και στις υπόλοιπες δύο παράκτιες Ζώνες (εκτός των Απολύτου Προστασίας), με εξειδικεύσεις που θα συγκεντρώνουν επιμέρους διατάξεις προστασίας, αναλόγως με τις ιδιαιτερότητες κάθε περιοχής, όπως:

- Καθορισμένους χώρους πρόσβασης και στάθμευσης οχημάτων εκτός αμμοθινών και άλλων ευαίσθητων παράκτιων σχηματισμών.

- Ειδικές διατάξεις για τις παραλίες ωοτοκίας της *Caretta caretta* για την προστασία του είδους.

iii) → Στις τρεις Ζώνες εκτός της Απολύτου Προστασίας, να ελεγχθεί εάν κάποιες από τις ειδικές χρήσεις που έχουν επιτραπεί, είναι παράλληλα καταγεγραμμένες και ως απειλές για οικοτόπους και είδη. Εάν συμβαίνει αυτό, θα πρέπει η ΕΠΜ να τεκμηριώσει τις προτάσεις της.

iv) → Από τους «Πίνακες χρήσεων γης ανά Ζώνη» για όλες τις περιοχές πρέπει να αφαιρεθούν χρήσεις που δεν έχουν εφαρμογή, αλλά με τη χρωματική αντιστοίχιση που έχει χρησιμοποιηθεί εμφανίζονται να είναι επιτρεπόμενες (Παράδειγμα: Χρήση (26.1) Αεροδρόμια μόνο εντός σχεδίου στη ΖΒΔΦΠ του Ψηλορείτη). Οι «Πίνακες χρήσεων γης ανά Ζώνη» πρέπει να συμφωνούν με τους πίνακες των «Αρχείων Ζωνόφυλλων».

v) → Στους «Πίνακες χρήσεων γης ανά Ζώνη» δημιουργεί σύγχυση το ότι για ορισμένες χρήσεις αναφέρεται «Μόνο εντός σχεδίου» ή «Εντός σχεδίου και εντός οικισμού», ενώ σε άλλες χρήσεις δεν αναφέρεται αυτός ο περιορισμός. Οι εξειδικεύσεις και οι περιορισμοί των χρήσεων πρέπει να είναι ξεκάθαρες και σύμφωνες με τα προβλεπόμενα από την πολεοδομική νομοθεσία για τον περιορισμό της εκτός σχεδίου δόμησης. Επιπροσθέτως και τι θα ισχύσει για τις προβλεπόμενες από τα ΣΧΟΟΑΠ επεκτάσεις οικισμών;

→ Οι χρήσεις κοινωφελούς χαρακτήρα (εκπαίδευση, κοινωνική πρόνοια, περίθαλψη – υπηρεσίες υγείας) να επιτρέπονται και εκτός σχεδίου, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην πολεοδομική νομοθεσία. Η αναγκαιότητα αυτή προκύπτει για την Κρήτη από τη μη ύπαρξη κατάλληλων οικοπέδων για τέτοιες χρήσεις εντός σχεδίου και οικισμού.

vi) → Ειδικότερα, στη «Ζώνη Βιώσιμης Διαχείρισης Φυσικών Πόρων», κατ' αρχήν επιτρέπεται πλήθος χρήσεων από τον Νόμο 4685/2020. Στις συγκεκριμένες Ζώνες πρέπει κατά το δυνατόν να αφαιρεθούν χρήσεις, που δεν είναι σχετικές με τα χαρακτηριστικά των περιοχών τις οποίες αφορούν, έτσι ώστε να αποφευχθεί η ανάμειξη χρήσεων από πολλές διαφορετικές Γενικές Κατηγορίες του Π.Δ. 59/2018, και να μην εξελιχθούν σε Ζώνες χωρίς ουσιαστική ρύθμιση, με συγκρούσεις χρήσεων λόγω οχλήσεων. Προτείνεται η «ενσωμάτωση» των χρήσεων των ΓΠΣ/ΣΧΟΟΑΠ, όπου αυτά καλύπτουν ΖΒΔΦΠ, καθώς αυτά εμπεριέχουν την αναπτυξιακή πολιτική των τοπικών κοινωνιών.

vii) → Για τυχόν υφιστάμενες χρήσεις εντός Ζωνών όπου στο εξής δεν θα επιτρέπονται, να προταθεί από τη Μελέτη η μελλοντική προοπτική για τη συνέχιση της λειτουργίας (μελλοντική μετεγκατάσταση και χρονικός ορίζοντας, κίνητρα μετεγκατάστασης κ.λπ.).

viii) → Τα σχεδιαζόμενα έργα υδατοσυλλογής (λιμνοδεξαμενές, φράγματα, π.χ. μελέτη Οργανισμού Ανάπτυξης Κρήτης) και για τις μικρές υδατοσυλλογές κάλυψης τοπικών αναγκών, καθώς και οι γεωτρήσεις, να επιτρέπονται στις τρεις Ζώνες χρήσεων, εκτός της Απολύτου Προστασίας.

ix) Για τη βόσκηση η Μελέτη προτείνει εκ περιτροπής βόσκηση και εκπόνηση Σχεδίου Διαχείρισης για τους ειδικότερους όρους χρήσης των εκτάσεων που χρησιμοποιούνται ως βοσκότοποι. Συμφωνούμε με την άμεση ανάγκη για Σχέδιο Διαχείρισης της βόσκησης, που είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη συνολική άσκηση της κτηνοτροφίας (αριθμός ζώων ανά περιοχή, εγκαταστάσεις που απαιτεί η κτηνοτροφία, μεταποίηση – προώθηση των παραγόμενων προϊόντων, διαχείριση των αποβλήτων από την όλη διαδικασία κ.λπ.).

x) Για την άσκηση της γεωργίας η Μελέτη δεν προτείνει κάποιο διαχειριστικό σχήμα, εκτός από τις ειδικές χρήσεις της κατηγορίας (24) για τις γεωργικές εκμεταλλεύσεις, τις αποθήκες, τα θερμοκήπια, τις αντλητικές εγκαταστάσεις κ.ά. Το βέλτιστο πλαίσιο άσκησης της γεωργίας στις Ζώνες χρήσεων των περιοχών NATURA πρέπει να οριστεί σε συνεργασία με το αρμόδιο Υπουργείο. Τα αγρο-οικοσυστήματα μπορούν να συμβάλουν σημαντικά στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στις λειτουργίες των φυσικών οικοσυστημάτων.

xi) → Η ειδική χρήση (24.10) «Συλλογή φυτών, βοτάνων, ασπονδύλων και μυκήτων (μανιταριών) και βενθικών οργανισμών από το υπόστρωμα της παραλιακής ζώνης», επιτρέπεται σε ορισμένες Ζώνες με την επισήμανση ότι είναι «Δυνατή η εξειδίκευση με Απόφαση Δασαρχείου». Για το θέμα αυτό θεωρούμε απαραίτητη την εξειδίκευση, καθώς η συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι μεν παραδοσιακή στην Κρήτη, αλλά δεν πρέπει να ξεφεύγει από τη λελογισμένη συλλογή και να γίνεται μαζικά με σκοπό την εμπορία.

Επίσης, για το θέμα αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη η παράγραφος 2 του Άρθρου 11 «Προστασία της ενδημικής βιοποικιλότητας» του Νόμου 3937/2011, όπως αυτός ισχύει, σύμφωνα με το οποίο:

«Για τη διατήρηση των ενδημικών ειδών χλωρίδας, πανίδας και άλλων ομάδων οργανισμών, απαγορεύεται η αποκομιδή, συλλογή, κοπή, εκρίζωση, κατοχή, μεταφορά δειγμάτων κάθε είδους, εμπορία, βλάβη, καταστροφή και η απευθείας ή έμμεση θανάτωση τους, σε κάθε στάδιο του βιολογικού τους κύκλου. Εξαιρούνται είδη της χλωρίδας, τοπικές ποικιλίες φυτικών ειδών και αυτόχθονες φυλές αγροτικών ζώων που είναι σημαντικά για την τοπική παραγωγή και κατανάλωση, εκτός αν η κείμενη εθνική νομοθεσία και η νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και το σχέδιο δράσης για τα είδη αυτά προβλέπουν διαφορετικά. Ως συμπληρωματική δράση της επιτόπιας (in situ) διατήρησης, επιδιώκεται επιπρόσθετα η εκτός τόπου (ex situ) διατήρηση των σημαντικών ειδών χλωρίδας, πανίδας και άλλων ομάδων οργανισμών σε βοτανικούς κήπους ή / και τράπεζες γενετικού υλικού».

Τέλος, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι σχετικοί περιορισμοί που προαναφέρθηκαν για τα Καταφύγια Άγριας Ζωής.

xii) Για τη χρήση των υδατοκαλλιεργειών να εφαρμοστεί το ισχύον Ειδικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού για τις υδατοκαλλιέργειες.

xiii) → Να αποκλειστούν από τις περιοχές NATURA όλες οι εγκαταστάσεις εκμετάλλευσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, εκτός εκείνων που πρόκειται να εξυπηρετούν αποκλειστικά τις επιτρεπόμενες χρήσεις και εγκαθίστανται στους χώρους αυτών για ίδια χρήση. Κρίνουμε ότι οι εκτός NATURA περιοχές μπορούν να καλύψουν το σχεδιασμό για της ΑΠΕ. Τονίζεται ότι η μέχρι σήμερα πολιτική της Περιφέρειας Κρήτης είναι «όχι ΑΠΕ στις περιοχές NATURA».

E. Συμπέρασμα - εισήγηση:

Κατόπιν των προαναφερθέντων, όπως αναλύθηκαν στο σημείο Δ του παρόντος (Εκφραση γνώμης), εισηγούμαστε την επανεξέταση των σημείων της ΕΠΜ που επισημάνθηκαν, καθώς και των προτάσεων που υποβλήθηκαν από Δήμους και ενδιαφερόμενους Φορείς (σχετ. 25 - 26), και τη συμπλήρωση των ελλείψεων της ΕΠΜ. Στη συνέχεια να διαβιβαστεί η ΕΠΜ εκ νέου στην Υπηρεσία μας για να γνωμοδοτήσουμε επ' αυτής, δεδομένου ότι η έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος που θα ακολουθήσει, θα επηρεάσει τον χωρικό σχεδιασμό.

**Ο Αν. Προϊστάμενος Διεύθυνσης
Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού**

**Δρ. Μαρίνος Κριτωτάκης
ΠΕ Γεωλόγων με Α΄ βαθμό**